

Slovenski

GLASNIK.

Lepoznansko - podúčen list.

Štev. II. V Celovcu 1. novembra 1866. IX. tečaj.

Bog je moj ščit.

(Zložil J. Gomilšak.)

Bog je moj ščit!

V njegovi roki je moje življenje,

Njemu se voljno udam;

Misli in dela, moči, hrepenenje,

Njemu darujem, kar imam.

Bog je moj lek!

Ako zadene me strela nezgode,

V prsih trepeče srce

Žalosti meč mi nesmilno prebode,

Ako prelivam solze.

Bog je moj up!

Ako ves svet me preganja, sovraži,

Kaj mi je skrb ali mar?

Bog mi pomaga, me čuva, tolaži,

Ne zapusti me nikdar.

Črtice iz življenja na kmetih.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

IV. Stara korenina Krašnjiških županov.

„Včasih je že še bilo, včasih, a sedaj ni več takó!“ sliši se sploh govoriti med starimi možmi, ki ne morejo dosti prehvaliti nekdanjih dobrih časov. Te misli so bili tudi oče Dobrovoljec v nedeljo popoldne v Županovi gostilnici.

Bilo je že pozno popoldne. Visoki jagnedi, ki stojé pred Županovo hišo, obsenčevali so farovško dvorišče, bela streha na zvoniku pa se je lesketala v rumenih žarkih zahajajočega solnca. V Županovi krčmi je sedelo pri vseh mizah polno pivcev, katerim je bilo rumeno vince že precej glave razgrélo, in marsikteri očanec sivih las je zakrožil danes zopet s hripavim glasom kako staro slovensko, katero si je bil še zapomnil od svojih mladih let. Veselje vse družčine

pa je bil krčmár Jože, najveselejši mož cele vasi. Kot vrtávka se je sukal po sobi, ploskal z rokami, dleskal s prsti ter se takó sladko smejal svojim gostom, da so ti samega veselja dali še za par bokalov vina in Žibertov Marka, nekdanji najbolji kotrobantar, — kakor je sam pravil, — rotíl se je pri vseh sedmerih kofernicah, da je ni take krčme več od Ljubljane do Dunaja, ko bi je tudi po dnevi z lučjo iskal. —

Ko se je naveličal smejati, vsedel se je k drugi mizi, in tu je jel pripovedovati razne reči iz svojega življenja. Pravil je, kakó se je odrezal ogerskim huzarjem po madjarsko, ko ga niso pustili iz hiše. „To so bili sami mustačasti, črni cigani“, djal je, „hoteli so imeti „palenke“ in špeha, jaz pa sem je odrinil od duri in rekel moško: „Sem emberek Madijar idam na Beli grad!“ potlej so me pa pustili. — Drugokrat so prišli pa Čehi, ko so se najedli in napili, začne me naganjati suh trobentar, rekoč: „Zatraceni sedlák, kde jest dceruška tva?“ jaz pa sem rekel: „Basama, jaz nejsem sedlak, sem paholek, paholek, nejmam dcerušky!“ Pa je bilo vse dobro.

Jaz in učitelj sva sedela v drugi sobi, in če ravno sem bil tisto popoldne nekako melanholičen, vendar sem se moral na vse grlo smejati krčmarju Jožetu, slišavši ga tako moško govoriti madjarski in česki. „Jožko“, pokličem ga, „idite nekoliko k nama, vaša bisaga je vedno polno šal, boste še nama katero povedali, zapojte najprej tisto slovaško od „husičke“.

„Koj, koj, le počakajta“. — Sedaj se je zasukal nekoliko kratí po sobi, ploskníl z rokama, pogledal kvišku in sladko smeje se jel je peti:

Zletěla husička,
Zletěla husička,
Padla sred potočka,
Pila vodičku
vodičku
Pila vodičku.
Tralala la la la.

„Te pesmi se ne nauči noben Krašnján“, jel je ponosno pripovedovati, ko je odpel. „Jaz sem dal vojakom šest bokalov vina, da so me je naučili.“ Celo noč smo ga pili; — vojaki so peli, jaz sem je pa poslušal, — presneta kapa, pa sem se je naučil.“ —

„Jožko! sedaj pa še povejte, koliko sta s starim Ožinjevцем vina popila, ko ste ga to pesem učili“, pravi učitelj.

„Rac bic bac, cel sod sva ga popila, prav cel sod, jelite oče Ožinjevec“.

„Da, da Jože, ti že veš, cel sod sva ga popila, pa ga bova še en sod, preden se je naučim“. Pravi stari Ožinjevec s širokokrajnim klobukom, ki je sedel pri drugi mizi in je že tacega matvža imel, da mu je bila glava že čisto na mizo zlezla.

Med takovimi veselicami se je bila noč kmalu približala. Krčmár postavi luč na mizo, položi zraven svečnika velik utrinjác, kakor krojaške škarije, potem pa se jame zopet glasno krohotati, da se je po vsi vasi slišalo.

Med tem se odpró duri in v sobo stopi stari Dobrovoljec z vrečo čez ramo. — „Dober večer vam Bog daj!“ reče ter se vsede vstric mene k mizi. „Jože! pol frakeljna žganja mi boš prinesel, vina ne pijem, ne stori mi nič kaj dobro, žganje pa pogreje po trebuhu, jeli ti.“ To rekši se obrne k meni, izvleče iz žepa svojo pipo ter me poprosi tobaka.

„Kaj pa ste nosili v vreči?“ vprašam ga, ko mu ponudim mehur.

„I tje-le h Kruljcu sem bil šel, obljubil mi je bil pol mernika ječmena, pa ga še ta globuzda ni omlatil; že dve leti mi ga je dolžán, pa mu kar ne gre iz pesti, ne vem, kedaj ga bodem dobil.“

Ko pijemo dalje, začne Dobrovoljec: To-le je že stara krčma, stara, najstarejša v Krašinjii. Tukaj so bili vsi krašnjiški župani domá; tedaj menda še ni bilo „purgarmojstrov“, kakor sedaj. Takrat, ko so krašnjiško cerkev zidali, ležal je mojster cel dan na Županovem hlevu ter premišljeval, kako bi zobókal cerkev, da bi se strop ne podrl. Tedaj niso bili zidarji menda še takó umetni, kakor dan današnji; sedaj pa Lah vse naredí, Lah. Tukajšnji župani so bili zeló sloveči, pol Krašnje je bilo njih; na te-le njive, ki jih imate pri vas, pri Miklavcu, Opaltarji in pa na farovško Reber so samo bob sejali. V cerkvi so imeli posebno rakev, kamor so pokopavali župane. Saj ste videli predlanskim, ko so cerkev popravljali, kake velike truge so bile notri, to so bile vse županove. Pa kaj še to, hiša, hiša je bila denarna. Tu je bila edina krčma tod okrog, — meni so vse to stari oče pravili, Bog jim daj nebesa, oni so pa že vedeli — najjemenitnejši ljudje so tukaj ostajali, celó cesar Jožef je prenočil v tej-le sobi, kjer je sedaj šola. Kaj mislite, celó cesar je ležal na županovih posteljah. Sedaj je pa vse preč, nič več ni tistih dni, ko so bili nekdej. Takrat sem imel več srebra v žepu, ko imam sedaj kufra. Pa kaj čemo, Bog nas tepe, ker smo jeli Krašnjani nekoliko poredni biti, pa saj so drugi tudi.

Jaz še pomnim, ko je bila ta-le hiša lesena. Potlej si je pa predzadnji župan — Juri mu je bilo imé — izmislil, da bi si hišo sezidal tako, kakoršne imajo v Ljubljani, ker so začeli tudi drugi Krašnjani hiše zidati, namreč Burgar, Korošec, pa ranji Boldin tudi. To je bilo tisti čas, ko so se začele francoske vojske, ko sem jaz še pastirčeval, oče so pa jelševe kole zabijali in brano delali za novo županovo hišo; kajti tukaj je bilo prej močvirje. Stari župan Juri je kmalu potem umrl, in najstareji sin Matevž je prevzel gospodarstvo. Takrat sem jaz začel ravno fantovati. Vojskine homatije so se jele čedalje bolj motati, dan na dan so šli vojaki skozi Krašinjó. Bilo jih je videti, kakoršnih je kdo hotel: Črne Jurje, Ulanarje, potlej pa tiste — kakó se jim že pravi, — ki so imeli kosmate kape, grozno veliki ljudje, in Bog vedi koliko še drugih. Pri nas so

bili takrat nekaj časa Bavarci, oh, ti so ti imeli godbo, da še nisem nikdar take slišal. Mladi župan se je takrat ravno ženil, imel je svojo nevesto v Moravčah. Nekega večera zaprosi generala, če sme iti z njegovo „bando“ v Moravče, ker je bil ravno god njegove prihodnje žené. General mu dovoli. „Samo to“, pravi, „glej, da se mojim ljudem kaj ne zgodi.“ „Nič bati“, pravi župan, „saj pojdejo fantje z nami.“ Proti desetim zvečer se zberemo na „Kanal“, kjer je že od nekdanj fantovsko zbirališče; „banda“ nas je že čakala. — O pol enajstih pridemo v Moravče, kjer je že vse spalo, le fantje so ukali po vasi. Zdajci pa se oglasi tisti véliki boben: bom, bom, bombom, bom, da se je kar Moravče treslo. Ko bi trenil so bile luči na vseh oknih, ljudje pa so drli na vežne prage gledat, kaj se godi. Vsi Moravčanje so bili takrat po koncu, krčmarji so nam prinesli vina, da reveži nismo vedeli kam z njim; jaz sem ga bil že takó sit, da sem ga ranjčemu Měhcu za štebale vlival. Domu prišedši je župan vojakom še posebej postregel ter je dobro obdaroval.

Kmalu potem se je župan oženil; zelo mi je bilo žal, da nisem bil pri njegovem ženitovanji, peljal sem bil ravno Korošču hraste v Trst. — Mlada županja je bila žena, da malo tacih, mož jo je neizrečeno ljubil, pa kaj bi je tudi ne bil: bila je pridna gospodinja, molila je rada, delala tudi, kaj pa se hoče še več. Tedaj so bila dekleta sploh še vsa drugačina, kot so pa sedaj, ko nosijo tiste obroče, da bi človek moral kmalu podboje pri durih podreti, da bi se baba v vežo skobacala; pa tudi spačene še niso bile tako, kakor dan današnji, ko je res že navada, kakor vi, gospod učitelj, večkrat pravite, da tisti, ki prej pride, prej melje.

Pa Bog je že tako hotel, da je žena ravno ondi življenje končala, kamor je najraje hodila: vedno je hodila po božjih potih, pa jo je tudi na božjem potu doletela smrtna ura. Bilo je 1805. leta, še sedaj dobro vém. Pred velikim šmarnom zjutraj se napoti žena k Novi štifti na Štajersko. Mož jo je prosil, da bi se peljala, ona pa mu kratko odgovori: „Ljubi moj Matevž, potlej bi šel pa konj na božjo pot, ne pa jaz.“ Bila je tisto jutro nekako otožna. Po farovski Rebri gredé pa se obrne nazaj in pravi možu: „Matevž, še sedaj-le me poglej, saj potlej me ne boš več videl!“ in žena je res vedela. — Po noči pred velikim šmarnom se oblak utrga in pri Novej štifti nastane tak naliv, da je hotelo vsa poslopja odnesti. Romarji so ležali na nekem oséku, med njimi tudi županja. Na krat se pridrví voda, prekucne osék in odnese romarje s seboj, le malo se jih je rešilo.

Véliko šmarno dan sediva z županom tam-le v veži pri mizi — okrogla miza je bila, še vse dobro pómnim — jaz sem sedel pri oknu in pil polič vina, na drugi strani pa župan. „Kaj praviš Jaka“, reče mi, „kaj to pomeni, da sem danes tako žalosten, nekaj me skrbi, pa ne vém kaj.“ „I no“, pravim, „včasih že tako pride človeku, da ima skrbi, pa ne vé zakaj, nič se ne meni zató, bo že prešlo.“ Komaj dobro izgovorim, ko stopi v vežo Šimenčev hlapec Jernáč. „Matevž!“ pravi županu, „nikar se préveč ne ustraši, nekaj

ti bom povedal — žene ne boš več videl, utonila je. Vsi krašnjiški romarji so potonili, samo jaz in pa še dva druga smo ušli“. Župan je kar padel po mizi in tako strašno jokal, da še nisem slišal nikdar kacega moškega tako jokati, menil sem, da bo znorel. — Županjo so pokopali pri Novi štifti, ter jej postavili na grob železen križ, ki se še dan današnji vidi. Župan pa je umrl kmalu po tej strašni zgodbi. — Tako se je razkosalo nekdanje županovo premoženje in razprodalo med vaščane, hišo smo pa prenaradili v šolo.

Toliko nam je povedal Dobrovoljec o nekdanji mogočnosti krašnjiških županov, potem pa je izpil svojega pol frakeljna žganja ter šel domū. Nama pa je krčmār Jože še enkrat zapel od „kusičke“, potem pa sva se spravila v postelj.

Sreča.

(Zložil J. Rocolski.)

Prekrasna noč je, svetla mesečina;
Na sredi poti tam se nekaj bliska,
Neveden otrok ves vesel zavriska,
Misleč, da to je kova dragotina.

Ko bliže stopi, pa vže več ne vriska;
Kar vzeme v roke, lej, ni več zlatnina,
Temuč ostudna, stara le črepina;
Otožnost mila mu srčice stiska.

Mladenč, po svetu tem popotujoči,
Zagleda marsikrat še v pozni noči,
Da nekaj se blišči mu iz daljave.

Že misli, da je sreča, ki ga čaka;
Da jo zagrabi, jaderno koraka:
Ko blizo pride, najde skrb, težave.

Značaji iz življenja našega naroda.

(Spisuje F. Kočevar.)

I. Butelj - Matevž.

(Dalje.)

Ves druge baže kakor Butelj grudotepež, je Butelj v dolgi suknji, gospod Butelj. Pohlevnost in ponižnost ste glavna črta v njegovem značaju. Gospod Butelj ne hodi po svetu okrog rjové ka-

kor lev v libiški pustinji, ampak lepo tiho in tapno kakor božji volec. Če ga na levo lice prhneš, brez prigovora ti bode še desno pomolil. On je take nravi, da še piskerca ne potere. Kedar koga sreča, od kterega se ima za svojo osobico česa dobrega nadjati ali česa zla bati, zapne si že od daleč suknjico, da ga pristojno in plena forma pozdravi, naj bi bil tudi hud njegov sovražnik, to nič ne dé, če je le drugače mož — veljava. S to svojo pohlevnostjo, s čisto okračeno suknjico in svitlo povoščenimi škornjicami ga moremo najti pred vratni velmožev in dostojanstvenikov na posluh čakajočega; in večkrat na tak način vendar le svoj namen doseže. Njegova lojalna pohlevnost ga pa velikokrat naredi tolstega filistra; sicer se brani, da ni filister, on noče biti filister, ker filister mu je vsak oduren, pa bolj ko se brani filisterstva, bolj je filister.

Rekrutira se naš gospod Butelj skor izključivo le iz velike armade Buteljnov grudotepežev, zakaj Butelj-grudotepež da rad vsaj enega svojih Matevžkov v šolo.

Dijak Butelj je večidel velik siromak. Za-nj ne trpi post od pepelnice do velike noči, ampak od mladega leta tje do svetega Silvestra. Vkljub temu telesnemu postradanju pa tem bolj svojo dušo z nauki pase in pita; in glejte, konec šolskega leta dobi spričalo s samimi eminenci! Že večkrat sem opazoval ob koncu šolskega leta te naše dijake Buteljne. Enega za drugim so klicali na sprejem zaslužnega darila, pristopali so redoma, se dosta nevkretno na vse štiri strani sveta priklanjali, kakor jih je poprej že gospod profesor namuštral, malo zarudeli v lica, darila sprejeli in spet odstopili. Snažno so bili oblečeni, kakor skoz celo leto ne, pa poznalo se je obleki, da je krojač ni po njihovem laktu meril.

Po dovršenih šolskih naukah izvoli si dijak Butelj najrajši ali ponižni duhovski, ali pa pohlevni učiteljski stan, ki mu ima dati vsakdanji krušek za njegov trebušek, in v teh dveh stanovih se najde največ gospodov Buteljnov. Le malokteri se zmoti med vradnike, mernike, zdravnike.

Gospe Rojenice za gospoda Buteljna pa večidel tako predivo vzamejo za njegovega življenja gradivo, da v nobenem stanu ne spleza ad altiora. Za visoka mesta treba visokih stricev ujevce, tu rojenice nič več ne morejo pomagati. Redki, in le preredki so tisti slučaji, kjer bi gospod Butelj do kaj višega prišel. Še do ravnateljskega mesta na kaki gimnaziji ga ne pusté radi, ker ima bojé da tako svojstvo v sebi, da bi iz tega mesta mahom ves svet poslovenčil, česar se pa strašno bojé.

Pa vrnimo se nazaj. Že ko dijak začne naš Butelj-Matevž za svoj narod delati: pisati. Njegovo geslo je: Le jour de gloire est arrivée — slave dan napočil je! Še prešibek za učene razprave, spusti se nad pesmotvorstvo. Slamica se res da tako umetno pritikati k slamici, da se vidi ko rožica, ko klas; če pa to rožico povohaš, nima nobenega duha ne slabega ne prijetnega; in če za tak klas primeš, bodeš koj ošlatal, da je gluh, da je brez zrna, da ni ne snop ne step. Ravno tako se da po prstnih sklepcih besedica do besedice

tako vbrati, da je stihu podobna; za poezijo je pa še nekaj drugega treba: duh, misel, izvornost. Vsaka jagodna verižica še ni paternošter, djal je kedaj neki oče franciškan! Takim stihotvorcem bi jaz v njihov spomenik to-le zapisal: Butelj se je oženil, tralalila! — Vilo vzela za ženo, hopsasa! — Butelj z Vilo pleše tralalila! — Da Triglav se trese hopsasa! — Stihovi so bili godci, tralalila! — S svojimi dolgimi gobci hopsasa! itd.

Pa šalo na stran, našim mladim pesnikom samo to-le v resni prevdarek: Bili so časi — in še ni temu dolgo — ko so ljudje radi po svojih vrtilih ljubke cvetlice sadili. Nežno so je njegovali, nad njimi se veselili in radovali. V svojih knjižnicah so imeli same klasike, nove in stare; znali so na pamet po cele knjige iz Homerove Iliade. V sobah so visele same umetne olarije po stenah okrog itd. Tako je bilo tačas, dan danes je pa drugače. Po vrtilih sadé mesto cvetlic bunkasti krompir, ki cvete blede kakor mrtvaški prt; ali eno lastnost ima vendar-le, ki je ljubke cvetlice nimajo, namreč to, da prazen želodec nasiti. V knjižnicah ni več sledú o klasicih, mesto njih se najdejo razprave o predmetih, ktere jedi imajo kaj več redilnih moči v sebi, in kako se na istem prostoru kaj več pridela. Po stenah pa visijo mesto olarij risarije vsakovrstnih strojev: plugi in slamoreznice in druge vrtalke. — Da je naše dni svet res tako materialističen, tega ne more noben zdravoumnež tajiti; samo naš mladi Butelj tega ne previdi. On le v eno mer poje ter poje, ter zdihuje: oj ta grdi, ta nezahvalni svet, ki se rajši z blatom in gnojem vkvarja, ko da bi moje sladke pesmice poslušal! Na zadnje se mu pa res taka pripeti, da „brez denarja umrje“, kakor je že Prešern skusil.

Danes vès svet kriči: kaj trope, kaj figure, kaj periode, kaj stih; — geschäftsstil, ta ima veljavo, in pa tisti jezik, ki se med palcem in kazalcem prikaže, kdor tega jezika nima, ta je dan danes mutast. Kdor ima groš, ta je mož. Romantično je sicer biti pesnik, posebno mlad pesnik z bledim obrazom, črnimi kodri in melanholičnim pogledom! Kedar ga dekleta vidijo zamišljenega, tačas porekó ena drugi: lejte-si: kako tam-le stoji — in svoja mlada leta broji! Če pa starost pride, pa nobeden več za-nj ne mara, zakaj star poet in pa star volk, ta dva sta par — eden si je zobé, drugi pa misli okrhál. Pa če bi naš pesnik Butelj še kaj veselega srca bil, hajdide! Veselega kumpána povsod radi imajo. Naš pesnik Butelj pa le v eno mer toži kakor stara baba in lamentira, ko da je vsak dan črni petek. On roti svojo osodo in preklinja ves svet še vse huje kot Tminci. Nikdar in nikjer ni zadovoljen.

Najljubši njegovi predmeti, ki je opeva, so: Triglav, Sava in Ljubljana. Teško se bo eden naših pesnikov našel, ki ni vsaj o enem teh treh predmetov kake pesmice zložil. Kamo sreče, da imamo o drugih predelih toliko spisanega, kolikor pesmic o teh treh predmetih! — O Triglavu blizo tako-le poje: Triglav! Ti si naš star oltar, — Tebe vidi iz puste Madjar, — Iz turške straže graničar, — Iz Adrije mornar, — Iz severa Bavar; — Iz zapada tirolski kravar.

O Savi blizo tako-le: Oj Sava teci, teci! — Hitro ino precí, — Našim bratom dole reci, — Da jih pozdravljajo vsi Slovenci. In o Ljubljani blizo tako-le: Oj Ljubljana, ti Ljubljana! Zvunaj si z belim apnom pobeljena, — Znotraj z narodnim duhom skoz in skoz zabeljena! — Ti hraniš čiste slovenščine vir, — Ki ga ne posuši ne hudič, ne hudir.

Na temelji takih in enakih poezij stoji njegova misel o svoji veljavi za slovensko slovstvo. On si domišljeva, da je za našo pismenost najmanj kakšen turn Davidov slonkosteni. On je prepričan, da je vsak njegov stišec venec, vsaka njegovih besed cvetlica v tem vencu, vsaka slovka nadepoln popek, vsaka pika jagoda, vse skupaj pa polno rajskega duha. Ali kaj mu vse to pomaga, ker bo te njegove zasluge nehvaležni svet še le po njegovi smrti spoznal in ocenil, ko bodo ž njegovimi kostmi otroci že orehe klatili. Jaz pa rečem, da bi se marsiktera njegovih pesmic pred branjem desinficirati morala. Rad bi še o naših erotičnih pesnikih katero povedal, pa bojim se, da ne bi predolgočasen prihajal, zakaj ni je bolj dolgočasne stvari na svetu, kakor je prisiljena ljubezen.

Drugi naš literarni Butelj, je Butelj novelist, tragedist, romancist, feltonist itd. O tem našem horribilescribrifaxu samo te-le krilate besede: Prevedi njegove novele, romane, tragedije itd. na nemški, francoski, italjanski jezik, povsod se bodo prilegle, sem ter tje izvrstno prilegle, samo ne v slovenščini. Za slovenski želodec so vse preveč preumetne! „Zakaj?“ bo eden teh gospodov Buteljnov resno in s povzdignjenim grebenom vprašal. Jaz pa ponižno odgovorim, da zató, ker ne pišeš po domače tako, kakor se v „rovtarskih Atenah po stari šegi še dreka“, kakor je naš Prešeren svoje dni pel; z eno besedo, ker slovenske frazeologije in sintakse ne znaš. Če hočeš slovenski pisati, ne samo v besedi, nego tudi v duhu, pojdi poprej naše stare mamke in babure poslušat, kake marnje one marnjajo, ne pa Molierra brat. Posebno bi pa Buteljnom tragedistom svetoval, naj ne jemljó svojih predmetov iz ptuje zgodovine, ampak rajši iz domače, saj je osoda naše domovine le ena velika tragedija, da človeka v srce zebe, kedar jo premišljuje.

Tretji literarni Butelj, je Butelj zgodovinar. Opašen z uma svitlim mečem brani slovensko preteklost nasproti ptujstvu, ki nam v brke trdi, da nas nikdar ni bilo, in da nas nikjer ni, brez ozira na naš krič: tu smo, tu! kaj nas ne vidite! In da nas negirajo, to je do kraja in konca logično, zakaj samo dela so priča narodovega bivanja. Butelj zgodovinar je tedaj sklenil, dela naših prednikov poiskati in na beli dan spraviti, za tega delj išče naše preteklosti po vseh arkivih, pod zemljo in nad zemljo; sluti jo v starih pripovedkah, in sliši jo celo v ptičjem petji! Pa je — djal bi — le ne bo našel, še z Diogenovo svetilnico ne. Butelj zgodovinar si domišljeva, da je njegovo pero za nas Slovence najmanj to, kar je bil Mojzesov bat, čudnega spomina, za Izraelce v puščavi: kamor ga zasadi, povsod se odpró slovenstva viri, in mrtvi kamen pred njim spregovori. Franki in Turki in drugi narodje so res naš narod mendlali, da se

Bogu usmili, in delali ž njim, kakor svinja z mehóm, to vse pa spada v zgodovino dotičnega naroda, ne našega, ker to niso naša dela. Če bi jaz slovensko zgodovino pisal, pisal bi jo tako-le: Na naši zemlji se je že dokaj spominavrednega v tečaji časov zgodilo, slovenski narod pa še do zdaj ni nič storil, in če je kaj storil, storil ni za sebe, ampak za druge, od katerih pa ni ne zahvale ne plače za to dobil. Amen.

Četrty literarni Butelj je Butelj slovničar. On je tisti, ki postavlja slovenstva stare stebre, ki na tleh ležé. Pa pravega še zmerom ni postavil, ker še zmerom teče pravda o pravopisu, na katerem že dolgo časa valimo, pa ne kakor kokoš na jajcih, ampak kakor kokoš na kamenji. Dokler pa še nimamo pravega pravcatega pravopisa, za ta interregnum je iztuhtal Butelj slovničar to-le glavno načelo: piši kakor govoriš! Kdor hoče dober slovničar biti, mora po tem takem imeti dobra ušesa, tenek posluš; zakaj poleg tega načela je jezik samo slišljiva, morebiti celo glasbena stvar. Slovničar brez ušes, je tedaj blizo to, kar knez brez penez. Jaz bi pa le rad vedel, kako bi tisti, ki ne čuje, gluhec najme slovenski pisal? Ali pa tisti, ki ne zna govoriti — mutelj — slovenski bral, ker glas ne more skozi oči v možgane. Po tem načelu, po katerem dan danes pišemo, moral bi dober pisatelj biti skladatelj, pravopis pa note-sekirice. Vsi pojte rakom žvižgat lažnjivi slovničarji!

Peti literarni Butelj je Butelj politikar. On vé na tanko štatistiko vseh slovanskih plemen. Vseh skupaj nas je, bojé da okoli osemdeset milijonov, najrajši bi pa imel Butelj politikar, da bi nas bilo okroglih sto milijonov! Če bi po njegovem šlo, on bi razdelil celo Evropo kakor za tri brate na tri falate (dele). Iztočni falat dal bi Slovanom, srednji Germanom, zapadni pa Romanom. Od ostalega sveta bi dal severno Ameriko in Avstralijo Germanom, južno Ameriko in Afriko Romanom, celo Azijo pa Slovanom. Kedar se bo to enkrat zgodilo, in ravnopravnost tako do kraja dovrela, da se bo sv. maša v slovenskem jeziku pela: potem bo prišlo tisto srečno tisočletje, ktereга so že pred osem sto leti čakali, poprej pa ne! Za zdaj se pa tolaži s pregovorom, ki pravi: Nobena noč ni tako temna in tako dolga, da se ne bi po njej vendar zlata zora zasvitala.

Našemu Buteljnu politikarju se nikdar ne mudi, zato pa tudi vsako zgodo zamudi. Le potrpiamo, pravi: le počakajmo, bode že šlo, držimo se starega pregovora, ki pravi, da naglica ni nikjer dobra. Saj smo vsaki dan jači; le počasi, ali odvažno.

Za vpeljanje slovenščine v pisarne je ves goreč; če pa on sam ima kako vlogo do cesarskih oblastnij narediti, zapre se na tihem v svojo kamrico, pa jo lepo po nemški spiše, češ, da se bo stvar pospešila, in ne mara tudi povelneje za-nj rešila, ker gospôda uradniki bojé ne vidijo radi slovenskih vlog. Pa nak, nočem mu krivice delati, v enem slučaji vendar-le tudi slovenščino v javnem življenji rabi: on namreč dela vseskozi slovenske adrese svojim listom.

Šesti literarni Butelj je Butelj fantast. Na tihem je silen panslavist, ali pred svetom svoj slavizem varno skriva, kakor da bi

kakšen kontraband pri sebi nosil, in zatajeva ga še vse huje, kot je sv. Peter Gospoda zatajeval. Kedar vidi, kako se slovenščina preganja, kaki krepelji se pravičnim našim narodnim prizadevam pod noge mečejo, tedaj se mu roki kar omahljivo po obeh straneh pobe-site, in obupno zdihne: „Oj za božji čas, kaj pa bo iz nas? kaj pa bomo mi zdaj počeli?“

V rosi, ki slovensko zemljo rosi, on ne vidi brilantnega biserja, ampak le solze in srage! Vetrici, ki skozi slovenske dobrave in loge pihljaje vlečejo, niso za-nj zefiri, ampak sami zdihljeji! Za-nj je slovenska zemlja veliko ognjišče, slovenski narod pa Job na gnojišču. Poptujčena mesta in trgi so rane na njegovem telesu; narodni odpadniki so črvi, ki se gojé in koté po njem živem; domorodci so pa psi, ki mu te rane ližejo.

Jaz sem enega takega Buteljna fantasta osebno poznal. Na vratih svoje podstrešne izbice je obesil tablico s tem le napisom: „Tu notri se le slovenski govori; — komur pa to ni všeč, naj se le kar pred vratmi zavrti!“

Fantast Butelj zna citirati po cele strani iz Herdera: „das Volk deutscher Nation hat sich schwer versündigt an den Slaven etc. Slavische wissenschaft wird blühen an der Seine und an der Elbe“ etc. Iz Jan Kolará: „Aj zde leži zem ta pred okem mim slzi ronicim, — Někdy kolébka, niny naroda meho rakev!“ Pa naenkrat poskoči vskliknivši: „Naj več sveta otrokom sliši Slave! Od Balkana do Triglava, od Triglava do Kamčatke! Oko za oko, zob za zob, glavo za glavo moramo zahtevati, drugač smo zgubljeni.“ (Konec prih.)

Slovensko podnarečje na Primorskem.

(Jezikoslovna črtica, spisal Fr. Zakrajšek.)

A - e

A se čredi z e v: božja nm. božje; listnja in listnje; Marija in Marije. (Kaj več pri samoglasniku e.)

A se vstavlja: kamet in hmet = kmet; kado, kadu in 'do = kdo. Z ozirom na staroslovenščino bi jaz trdil, da stoji *a* za stari poliglasnik v *k̑to* (quis); Krajnc ima večidel *e*: O limbar, limbarček na polji, kedo je tebe vs'jal? Jeran. V besedi kamet stoji pa *a* po mojem mnenji — ako primerjam stari kmetz — procerum unus — samo zarad blagoglasja.

A se izpahuje po več krajih v: póstarn in celo póstrn za postaran; sbó za sabo.

Pristavek.

V besedi *ta* sliši se *a* za *je*, *ta* = *tje*: Kadar pojdem *ta* h *nji*, bom zagodel *ne* *tri*. Nps. — Stara poliglasnika prehajata v tukajšnjem

podnarečji v *a* in še bolj pogostoma v *o*: lohko = lahko; staroslov. **лѣгкѣ**, vendar pa olajšati; manjši za manjši, starosl. **мѣнѣи**; tenk = tanek staroslov. **тънѣкѣ**, vendar pa vselej natanko; tenčica = tančica. Za staroslov. **сѣньмѣ** se sliši skoro povsod somenj. — V zaimku **тѣ** nadomestuje tukaj stari **ѣ** bolj *a* kakor *e*, torej *ta* kakor tudi večidel v knjižnem jeziku.

Samoglasnik E.

E stoji nam. knjižnega *a* v besedah: mrez = mraz, vendar pa mraza, zmraziti se. Prim. starosl. **мразѣ** in **мрѣза** aqua congelata, **мрѣзати**; ravno tako tudi novosl. zmrzniti.

V nekterih krajih tega jezikevega obsega, se ve le prav po redkem, sliši se nepravilno: mreza, v mrezu, sicer pa povsod mraza, v mrazu, mrazovi itd. — tejšen = takšen (Prim. j. nam. k). Sliši se tudi kejšen, kišen, — teisti = taisti; *te* osupnuje v tej besedi, ker se glasi sicer povsod *ta*, kakor je bilo gori povedano. — De = da (ut), vendar po pravem tudi *da*, posebno na Brdih in prav blizo Gorice, — nejdem, nejšu = najdem, našel; znejšu = iznašel. V tej besedi je *a* postal predtegnjen kakor v zdaj, kraj, raj itd., ki se v teh krajih zdej, krej, rej izgovarjajo (vendar séda, kraja, raja): O le pejmo brž naprej, dokler pridem v sveti rej. Nps. — Birtnje (Birtin) = birtnja — božje = božja — Marija: Mlada birtnje na pragu stala — Birtnje Jezusa jrprgvala — Birtnje s' dala romarji večerjo? — Kaj boš birtnje mi rajtala? Spod Krna — Poleg je tudi b'la božje porodnica. Uče — Kaplje tam na vejci dol pade, se zgubi. Grah. — To se vjema s prikaznijo v besedah piče, zarje, volje, ki se na Dolenskem slišijo. Sem spadajo česke besede: vůle, duše itd. (Še nekaj od tega spodej, kjer bo govorjenje od asimilacije ali od upodabljanja samoglasnikov.); vzemem = vzamem, vendar le bolj proti vzhodu, to je, proti Krajskemu. V knjižni slovenščini samo v velevniku vzemi, sicer pa *le*, kjer stoji *e* za stari *ę*: vzeti, vzel. V srbščini izpada *e* ali *a*: uzmem, uzmi: uzmi se u pamet; tudi v stari slovenščini oslabeva ali celo izpada *i* v glagolnem deblu — im; Štajerc = Štajarc. Pogosto se nahaja v samostavnikovih obrazilih *e* za *a*: Mirenčen = Mirenčan (iz Mirn, vas blizo Gorice), Štandržen iz Šent Andraž ali Štandrž. Prim. tudi tukajšnji horjen ali gorjen s knjižnimi izrazi gorjan, Ljubljančan, Ločan itd.; prese = prasec. Prese se sliši bolj po bližnjih gorah, ravno tako tudi prešič, po prešičje; vendar pa tudi prasec ali prav za prav prase na vzhodu. Prim. starosl. **прасѣ** in **прешѣчѣ**. lex.; Štandrež ali tudi Štandrž = Šent Andraš po slov. besednjaku, toda prav za prav Šent Andraž, ker se tudi tukaj razločno sliši: v Štandrži itd. — prsten = prstan: In zlati prsten mene da, ljubezen sojiga srca. Gargar. Prim. starosl. **прѣстѣнь** — nezaj = nazaj. Sliši se pa na vzhodu tudi nazaj. V pomenu je ta beseda večkrat tudi furlanizem; n. pr. Pridem nazaj, to je, pridem z o p e t, furlansko vegni indaur; indaur izvira iz taljanskega in dietro — koder — kodar. Sicer se bere tudi v knjižnem jeziku koder posebno v časniških dopisih. — jejce = jajce, vendar

tudi tukaj jajca — deleč = daleč, vendar daljava itd. bet = bat, vendar tudi v knjižnem jeziku oboje. Prim. staroslov. batogъ baculus — mejnka = majnka, vendar tudi je majnkalo. — rez = raz — zečne = začne. Zeč — sem slišal samo v 1., 2. in 3. edn. sed. osebi in zečni v velevniku, kakor vzemi, ki se tudi piše. — fent = fant; fent se sliši v severnih krajih tega jezikovega obsega kakor tudi hent, v nižavi okoli Gorice pa nikjer drugače kakor fant. — hejda = ajda. Kar se predstavljenega *h* tiče, prim. maloruske besede harmata, hatun, hauna. V nižavi se je ohranil v tem izrazu prvotni *a* v ajda.

E - i

Gore = gori — onde = ondi — notre, dave, dreve, jutre, dole = notri, davi, drevi, jutri, doli — bera — bira: Šmajster je šel na berunju. Nps. Tudi pri Prešernu: bera besedi ne bo velika, tudi v nekterih krajih na Srbskem bira. — šebak = šibak: Si prešebak za hoditi spod Krna — vesí = visi — tečí = tičí: Na križi vesí sp. Krna — benograd = vinograd, vendar bino ali vino, vinjen itd. — nekar = nikar, tudi enkar, enkuoder = nikar, nikodar — vzdigenla = vzdignila, potegenla, zmrzenla. Tu prehaja i v e, soglasnik n pa se nazaj pomakne — set = sit, teč = tič: Če sem raztrgan, sem pa set, dej mi bogata z nosam v*et. I se zopet prikaže, kedar beseda na koncu naraste: sita, siti, tiča, tiči itd. Ret v več krajih rt. — encoj = nicoj ali nocoj. Zlog *en* stoji večkrat za ni. Prim. enkuogar, enkuodar za nikogar, nikodar. Tako je slišati posebno po bližnjih gorah, v nižavi pa nekar, nekoga za nikar, nikoga — ževal = žival — špečemeš menda iz *Spigmauš*, čeravno „netopir“ pomeni, v knjižnem jeziku pa sorex araneus — cegan = cigan — vesok = visok, vendar „ti viši“ — paprid = popred, bolj na Tominskem — meniti = minuti: menilo je že sedan let, ko je moj šočja na vojsko šel. Sed. — svene = svinja: svene se sliši bolj proti Krajnskemu — čest = čist — šterje = štirje — videm = vidim — mene, tebe = meni tebi: Pust' dnarce doma dukle, in pridi k mene. Sed.

Kakor je iz navedenih izgledov videti namreč iz: šebak, vesí, tečí, ževal itd., oslabeva v tukajšnjem podnarečju prvotni *i* v *e* večidel v nenaglašanih zlogih; e v besedah set, teč, net se sliši tudi v ostalih podnarečjih slovenskih; knjižni *im* pri glagolih 4. vrste se glasi tukaj skoro povsod: em.

E - o

Pejdi = pojdi, tudi pejdem za pojdem, pejva = pojva: Le hitro pejva v mesto zdej, de najdeva stanovanja kej. Nps. — Vsmeden = vsmoden: Moj pušlec je vsmeden, nič več ne cvode. Sed. Vsmoden morda iz usmoditi ali se pa morda vjema z rum. sméd pallidus in s polskim smady? predati = prodati, prerok = prorok, prerok sicer tudi v knjižnem jeziku, prestor, prestralo = prostor — jej = joj — dovelj = dovolj — člebék = človek, člebék sem sli-

šal samo okoli Koborida — slevo = slovo: Sma se ljubo skregala, pa sem slevo dobil. Nps. — preč = proč, vendar tudi tukaj proč.

E - u

Sešit = sušit, seh = suh — leđi = ljudi — štedirati = študirati, jenak = junak, pestiti = pustiti — žepan — župan, medi = mudi — zgebi = zgubi.

V teh in enakih besedah je *u* v *e* oslabel, in sicer tudi tukaj veči del v nenaglašeni zlogih.

Od asimilacije ali upodabljanja tega samoglasnika.

Kakor v drugih slov. narečjih posebno v bulgarščini dovršuje se to upodabljanje le po redkem. V knjižnem jeziku nastopi v sklanji in v spreznaji za tako imenovanimi ozkimi soglasniki *e* za *o*, v novejem času se celo soglasnik *c* tem ozkim soglasnikom prišteva, piše se namreč skoro sploh: Slovencev, klincem itd. V tukajšnjem podnarečju se sliši proti temu: očovi, dežovi, z mečam, z učenjam, kraljam, Krajncam itd. Vpodobljeni *e* se nahaja samo v nekterih besedah: Rozolje: Jest bom pil črni teran, ljub'co sladko rozolje. Tomin; — birtnje: Birtnje še tki (tako) pravi in govori. Nps. — Marije. Nekaj tudi sem spadajočih izgledov sem zapisal gori pri samoglasniku *e*.

E se vstavlja.

Naročelje = naročeje — cerem = cvrem — dromen'ca = drob-nica: So šli ti presneti Hrovati v gmajno dromen'ce lovit. Livka. — čeren = črn: Gor je suha lipa, je tud čeren kamen, tam na toti kamen dol poklekni — Čerez = črez — čerešnja = črešnja.

E je izpadel v besedi nošča = noseča.

Samoglasnik I.

I - a

Ki = kaj?: Ki z'an?: Šmentri ljubezen, ki 'ma z'ano moč. Sed — komi in komič = komaj — mičken = majčken — Zaki = zakaj: Zaki kličeš? Ako je beseda, ki stoji za *ki*, enozložna, postane ta celo enklitična: Ki-češ? Ki-pa! — mihan = majhen, tuki = tukaj. Tudi Vodnik piše: Pod velikim tuki Bogam.

I - e

Mimo — memo, vendar tudi tukaj oboje v rabi — precí in prec = precej — liv = lev: Solnce je s'jalo v zeleno goro, moj' ljubo objelo s ta livo roko. Sed. — vriden = yreden — umriti = umreti — zvideti = zvedeti: Sej ste že vridni pekla. Nps. — Vse je zvidela kralica, joka, zdiše soratica. Nps. Ludvik kral, de more vmrit. — Nam bo hujš ko poprid — Nicen = nečem — drgači = drugače — či = kje: Či si bil — cirkva = cerkva. Prim. cirkno ali v Cirknem (ime vasí, nemški Kirchheim imenovane).

V nekterih tukaj zapisanih besedah nadomestuje *i* stari *e*. Prim. stari lěvъ sinister (liv), prědi (paprid), věděti intelligere (zvidel), umrěti = umrit.

Da se čredi *i* rad s samoglasnikom *e* tudi v mnogih slovanskih narečjih, kaže sledeče:

I se čredi z *e* v stari slovenščini v lijati in lěja, vitija in vētija, čistiti in čestiti, koli in kolě. — V bulgarščini nadomestuje *i* korenini *e* v: (za) grībuvam, (iz) mitam, (za) plitam iz kor. greb-, met-, plet-; v tem narečji se čredi tudi *ê* z *i* v: namerjувam in namiram — v hrvaščini stoji dosledno *i* za *ê*: citja, vritje, jizbina, jise, gredihu, tecihu, kladihu za stare oblike greděha, tečěha in kladěha — Prim. nadalje v maloruščini: čina, čisar, piveň, d'iva, dobrod'ij, šino, hnizdo, d'ivča. — V ruščini: ditja, siděti, svidětelistvo. — V češčini: bida, bílý, smich, snih, přiliš, drimati, hrích, hnizdo. Prim. tudi česke besede: přeji, deviti, desiti, devitka, desitka, kořinek, dvaciti.

I - o

Blizi in blizu = blizo: Tam blizi Betlema se sveti lepo, koker de b' jest videl to sveto nebo. Nps.

I je odpadel v: Zidorček = Izidor: So kopali, so kopali svetiga Zidorčeka. Cerkl. — skrivš = skrivši. *I* je izpadel v vseh besedah na — nica in ica, ako je *i* nenaglašen: dromenca = drobnica, sklenca = sklenica in to za steklenica. Prim. malor. besede: hraty, škaty, maty in mavaty; ravno tako tudi gorejnesrbske: škleńca, stvica za stari staklěnica in stvica.

I je prirastel v: proč = proč, vendar tudi proč in še bolj pogostoma preč.

J

Kjer stoji v knjižni slovenščini *i* kot sprednik, sliši se v tem jezиковem obsegu večidel *je* za *i*: Jegla za igla z izpeljankami jeglen, jeglica — jegra = igra z izpeljankami jegrave, jegravka itd. — jemam = imam — jenu, jenoj = ino — jeskati = iskati — jet = it' — Jevan = Ivan. Izjemki so: ime, iskra, jilovca itd.

To prikazen si tako razlagam: Tukajšnja slovenščina rada svoj *j* pred samoglasne sprednike deva, kakor je bilo že o priložnosti povedano, sprednik *i* pa oslabeva v *e* in odtod *je* po mojem mnenji.

Gledé na izraz jilovca imam izgled: Postojte s tovari, de prašat bom vas, al' imate doli iz jilovce bas? Pesem, iz ktere so te vrstice posnete, je sicer ribniška; ali slišana in zapisana je v Tominu.

J izpada.

V besedah: nedela = nedelja — pelá = pelja — ledi = ljudi: Pelal jeh na posebno stran, na en hrib Tabor imenovan. Šebr. — Zgoda = zgodaj — seda = sedaj: Ako zjutro zgoda vajdem, mene dekle kolnejo. Grah.

J se vriva v: klojster za kloster, vendar se tudi poslednja oblika sliši.

J za *g* v: boj za ubog: Dal je ofer vsakater', koker zamore n boj pastir. Grah.

Da se *j* v teh krajih prav pogosto predstavlja, je bilo že povedano, ali prav za prav da se knjižni sprednik i kakor je izgovarja, kakoršna je tudi v češčini samo s tem razločkom, da v tem jeziku i ne oslabi, prim.: jiskra, jiný, jistý. Da bi prehajal knjižni sprednik i v j, kakor v češčini v besedah: jmu, jho, jdu itd., ne morem za gotovo povedati, vendar zdi se mi, da ima tukajšnje slov. ljudstvo nekaj nagnjenja do te spreminjave. V nekterih besedah kakor v starejši češčini v jmam jme, bi utegnilo paznejše uho slišati v kakem kraju ne „jemam“ kakor sem goril zapisal, ampak res „jmam“ in ne „ime“ ampak jmé; toda za ta odstop nimam nobenega dokaza ne iz občevanja s tukajšnjim ljudom ne iz pesem po raznih krajih tega jezиковega obsega zapisanih.

Samoglasnik O.

O - a

Glovnja = glavnja: Svečnica prinese iskro v zemljo, Oljčnica pa glovnjo. Prim. prov = prav šov, itd. Tudi v poljščini: pram in prom, ulamek, ulomek, fijalek, fijolek itd. — brozor in brozer = blagor: Brozer temu, kdor to molitvico zna, kdor jo pobožno moli. Grah. — Kosarna = Kaserne ali kaserma, komela = kamela: Sveti trije kralji na komelah jezdijo. Uče. Od teh dveh poslednjih in še drugih izrazov, katerih pa na tem mestu ne navajam, ker se povsod slišijo, velja to, kar Miklošič o ptujem nenaglašenem *a* uči, ki je že v stari slovenščini v *o* prehajal — lohat = laket — rovnati = ravnati. Pomen te besede je v tukajšnjih krajih kakor v knjižnem jeziku živiti, rediti — prov = prav: Jest san se prestrašil prov. Nps. Predtegnjeni *a* se sploh tukaj kakor *o* izgovarja — zoprt = zaprt; rovan = ravan: Tam stoji en hrib strman, na vrhu je lepa rovan. Grah. — toku = tako — koker = kakor; popir = papir; vendar se tudi prva oblika v knjižni slovenščini nahaja — poč = pač — ton ali tom = (ibi); kon ali kom = kam. Da stoji *n* mesto *m* v mnogih oblikah todišnjega govora, bodem o priložnosti povedal. — zjutro = zjutra.

Opomba.

Gori navedene primere iz poljščine bi vvrstil raje med rovan za ravan, poč za pač, ton itd. kakor pa med prov, glovnja.

Besedama „kosarna, komela“ dajo se primerjati sledeči primeri iz stare slovenščine: lazorъ, koledъnikъ (iz calendae) kostelъ iz castellum, ocetъ iz acetum, sotona iz grškega satanas itd. — Ta preminjava gre pa še dalje gledé na tukajšnjo slovenščino; tukaj celo knjižni nenaglašeni *a* se rad čredi z *o*, kakor gori zapisani besedi: rovan in zoprt kažete in še mnogo drugih.

O - e

Somenj = semenj, ali prav za prav se *o* in *e* v tej besedi čredita. — dežovi = deževi: Dal bom gorske dežove, de bodo njega

pihali. Grah. Ta odstop se sliši prav pogosto za tako zvanimi ozkimi (ali po hrvaških in srbskih slovnica) mehкими soglasniki, ker upodabljanje samoglasnikov je tod skoro nepoznata reč. —

Cvode = cvete: Rož'ca tam (tan) na polji lepo cvode, se pošči. Grah. — spremondati = premeniti. Od zlogu „pre“ predstavljenega „s“ bo drugje govorjenje. — Moj pušelj je vsmeden, nič več ne cvode: Vsmeden = vsmoden, vsmojen iz usmoditi. Ali se pa morda vsmeden z rum. „směd pallidus“, ali s poljskim „śmiady“ vjema?

O - u

Jezos = Jezus, vendar se tudi tod *u* nekako izgovarja ali pa še rajše izpušča: Ježš — zapoščen = zapuščen: Obedan pekjer (petler) toku zapoščen ni. Nps. — trod = trud: Smo pili bratri, vince; smo zraven zadremali, vince pa trod mori. Nps. „Se trodi, se je grozno trodil“ se prav pogosto sliši — drožba in držba = družba. Knjižni *ru* je v držba in nekterih drugih besedah samoglasnik *r* postal v tukajšnji slovenščini. — Jotrnja = jutrinja ali jutrnja (dar). Oj nese mi za jotrnjo vso bogatijo angeljsko. Gargar — bošniti = bušniti (kušniti): Diviški kranc nam je vzal, ker nas je ubošnil in objal. Nps. — kroh = kruh, vendar krušč, kruha itd.

V bulgarščini izreka se vsaki nenagl. o kakor u.

O za stari b.

Toma = tma starosl. тѣма: De Bog v te (v) unanje tome ne bo zavrgel nas. Renče. Prim. nadalje Tomin, ime vasi nad Gorico v gorah (nemški Tollmein); nekteri izpeljujejo to ime iz tma, ker je bil neki enkrat temen (gost) gozd v teh krajih. Kakor se sliši zdaj tma zda tãma zdaj tema, tako je slišati tudi Tomin in Tmin. Tudi v bulgarščini stoji v nekterih besedah o za т in ѣ, ali sliši se oboje. Prim. mužѣt in мѣзјот, коѣt in кошјот, грѣht in грѣhot.

O je izpadel

v Tmin za Tomin: Ti si pa Tminc, ne smeši k moj' Minc. Šebr. (O „smeši“, kjer se stari *i* ni še obrusil in o prideši v drugi pesmi bom na dotičnem mestu govoril.) Nenaglašeni o rad iz- in odpada tudi v tukajšnjem podnarečji kakor v bulgarščini. Prim. bulg. besede: gotvѣ (coquo), kѣklicѣ (bromus); ravno tako tudi v: zabikolѣ (circumdo), prebraštam (verto), preblѣkѣ za zaobikolѣ, preobraštam in preoblekѣ. Prim. nadalje tukajšnji in knjižni preblečem se itd. — vervam vervati kakor v bulgarščini za věrovam — ravno tako se sliši tod povsod varvam, varvati za knjižni varovati. Prim. tudi bulg. kѣklicѣ za kѣkolicѣ.

(Konec pril.)

Jezikoslovne drobtine.

(Spisal Dav. Trstenjak.)

Bizjaki — Bezjaki.

Sosedne prebivavce hrvaškega Zagorja bližnji Štajerci imenujejo: Bizjake, Bezjake, ker platnene gače nosijo, ktere se velé: bize ali beze. „Bize“ se tudi pravi dvocevni žvegli ali piščalki, na ktero pastirji svirajo. Beseda bize (samo v množini navadna) izvirno pomenja tibia, cev, das Rohr am Schienbein, in bize v pomenu: gače, brgeše, je tako nastalo, kakor iz tibia Rohr am Schienbein in Schalmel? Bize torej znači izvirno: Gamasche, Strumpf, Beinharnisch, Schienbeinbekleidung. Gotovo spada sem tudi: bezgati (bezljati) — bežati, kar se reče posebno od krav, torej na bezah, cevih skakati, bezgec, klopotec brez maclekov.

Iza.

V okolici podsredski pravi ljudstvo, kedar nastane huda burja, spremljena z bliskom in gromom in točo, da je iz gorskega jezera ušla kačja devica Iza, in tako dolgo razsaja v oblaci, dokler zopet gorskega jezera ne najde. Na Štajerskem in Kranjskem imamo rod-bine z imenom Izan, Izatič. Jeli se ne bi pri imenu Iza smelo misliti na staroindijsko: ahis, litevsk. azis (kača) zend: azi, Schlan-gel, Schlangenriesin.

Galicija.

Na Štajerskem in Koroškem sta kraja, ki se velita, Galicija. Povsod najdemo cerkev sv. Jakopu posvečeno. Prebivavci celjske okolice pravijo: „o Jakopovem gredó vrane v Galicijo na božjo pot.“ Galica (halica) pomenja pri Rusinih vrano, kavko, krokarja, in kra-ljevina gališka ima tri kavke v svojem grbu. Znano je, da je kavka veljala pri starih Slovanih za ptiča vedeža, torej galica, iz starosl. galiq (Галикъ), skandinavsk: gala 1 canere 2 incantare, be-zaubern, besprechen, galor, Gesang, Zauber, nemški: gal, galen, zato: Nachtigal, nocte canens avis.

V sv. Jakopu se kopiči gotovo kakošen staroslov. mythologem; primeri Jakopova palica = zvezda orion. Čudovito je, da se v šta-jerski Galiciji najde rimski kamen, in na njem izobražen gavran in kavka! —

Nome.

Po Kozjaku in vitanjskih planinah pravijo izkurjenim lazom in goščavam, po kterih pozneje sejejo in si pašnike napravljajo: nome.

„Nome žgejo“, pové ti Pohorec, kedar vidiš večkrat ogenj po hribih. Ta beseda spada k latinski: nemus; glej moj članek o imenu: Namur nemina, Alpenweide, namoš, Alpenhirt, v tem časopisu.

Morska svinja.

Ribi pliskavici (Delphin) pravijo Slovenci: morska svinja, stari Škandinavci pa ribi: Wallfisch rečejo: brimsvin, Schwein der Brandung, des Meeres. Med bodriškimi maliki se najde tudi Radogost z delfinjo glavo. Skoro na vsakem rimskem kamnu nekdanjega Norika lahko vidiš morsko svinjo v družbi solnčnega božanstva.

Ras, zis, pos.

Kranjski Tuhinjeci blizu štajerske meje govore namesto: rad: zid, pod — ras, zis, pos. Jeli ni tukaj še ostanek polnega nekdanjega suffiksa: radas, zidas, podas, po izpahnjem končnem glasniku? Primeri kranjsko-gorensko izgovarjanje: gospos, gospods = gospod, litev. pats, za patas itd., primeri lastna imena slovenska: Jers, Bers, Skerbs, Mors, Devs, za Jeras, Beras, Skerbas, Moras, Devas.

Pujka, poka, Pokerl.

Indijska kokoš se v sanskritu veli pōkhi, bulg. pujka, slovenski: poka, štajerskonemški iz slovenskega pokerl. V Vedah, svetih bukvah, opisuje se žrtva črne pure, katero so žrtvovali darovniki po noči. Puranu se tudi pravi po Štajerskem: kavrač, puri pa: kavra.

Gobino.

Na hrvaški meji pogosto slišiš besedo gobino v pomenu žito, fruges, frumentum; posebno piri pravijo: gobina. To besedo pozna tudi staroslovenščina, pri poganskih Litevcih se je bog žita velel: gabjanjis, celo Madžarje so jo ukradli, njim pomenja: gabona ubertas.

Trakinja, Trekinja.

Sadovje in žito je mnogokrat dobilo ime po krajih, mestih ali narodih, od katerih je bilo prineseno. Tako breskva, Pirsich pomum persicum, češnja po mestu Cerasus, ajdo so dobili Rusi od Grkov, zato jo imenujejo griko, Polaci od Tatarov, zato se veli tatarka, ti pa so bili pogani, ajdje, zato jo Čeh in Slovak imenujeta pohanko, Slovenec pa z Nemcem: hajda, ajda, ajdina, Heidenweizen, Heidenkorn (panicum). Tako je dobila tudi turščica (koruza) ime po Turkih, ali v slovenjegraški okolici se tudi veli: trakinja, trekinja in zakaj. Že Plini pripoveda, da v Panoniji in Noriku raste posebno žito, katero v treh ali štirih mesecih dozori, on je imenuje: triticum thracicum. Ker je ajda še le poznej semkaj prinesena bila, in razun koruze pri nas ni žita, katero bi počemši od mladolejta tako hitro dozorelo, ima se pod „triticum thracicum“ gotovo umeti koruza. Poznamovanje trakinja, trekinja za koruzo je tedaj silo staro, in sega v dobo prvotnih slovenskih prebivavcev v nekdanjem Noriku; ime za to žito se je dalje ohranilo, kot ime imenitne nekdanje pokrajine Trakije, katero je že zginilo v 5. stoletji po Kristu.

Imena nekterih rib.

1. Arbún erythinus, 2. balena, cete, 3. belica, alburus. 4. bo-
len, pistrix, 5. drobne ribice, rubelliones, 6. glavač, gobius, 7. gla-
vatica, tructa decumana, 8. golač, scombrus minor, 9. golob, mu-
stellus levis, 10. govedo, bos marinus, grom, conga, myrinus mas-
culus, 11. grundlin, gobio fluviatilis, 12. hobotnica, polypus, pagu-
rus, 13. igla belone, 14. kačica, malavurus, 15. kamenica, raja, 16.
kapiče, myaces, 17. karas, saperda, 18. škarpec, aspratilis, 19. ke-
čiga, šturio, 20. klen, mugilis, 21. kolomar, loligo, 22. kopriva,
urtica, 23. kovač, zeus, 24. krap, cyprinus, carpio, 25. lastovica,
pinna, 26. lin, fulo, 27. lokarda, scombrus, 28. luben, spigola, 29.
meč, thurinus, 30. menjek, ali mlič, alabes, 31. mrkač, chelidon,
32. mosolj, oliga, 33. oblíž, cobio, ostrež, perca, 34. osel, asellus,
35. pes, canis marinus, 36. posterva ali bistranga, fario, 37. pésak,
fundulus, piskor lampreta, 38. palandra, pelamis, 39. plotnica, psel-
tra, 40. ščuka, lucius, 41. žvolja, rombus, 42. sipa, sapia, 43. smuž,
smuž, thymalus, 44. som, silurus, 45. tele morsko, phoca, 46. tentaš,
gerres, 47. trila, barbus, 48. tok, sturio, 49. viza, huzo, 50. ukun
= ostrež, Barsch.

Resovina, loden.

Pohorci si iz ovčje volne sami napravljajo oblačila. Takošnemu
suknu pravijo resovina od resa, haar, bart, torej haariges, zottiges
Kleid, tudi: loden; vendar je poslednje germansko; primeri staro-
nordisk: lodinn, haarig, zottig, bärtig lodbrökr, zothaarig. Tudi
zna biti obče blago.

Narodne pesme.

(Priobčuje M. Valjavec.)

(Konec.)

— 21.

(Iz Zamladinca.)

Šetala se lepa Mara,
Gori doli kraj Dunaja,
Vu Dunaj se nagledala,
Sama sebe opazila:
Mili bože, lepa ti sem!
Dragi bože, kakva ti sem!
Da nê kralja ni cesara,
Komu bi ja veru dala.
Nju začuje mladi kraljič:
Kaj si, Mara, govorila,
Da nê kralja ni cesara
Komu bi ti veru dala,
Zakaj si ju meni dala?
Nê si vreden sega toga,
Niti rubca svilenoga

Nit prstena srebrnoga

Niti venca zelenoga. —

22.

(Iz Zamladinca.)

Oj simoj simoj, devojke
Na ovo vladjsko igrišče,
Gde smo se vlani igrali,
Zelenu travu teptale,
Črle ne ruže trgale,
Ž njih smo si venke vijale,
Na glavni smo je metale,
Onak smo k meši šetale,
Se okol klecal klečale,
Na niže čisla spuščale,
Pobožno boga molile.
A bog nam budi na pomoč
I mati mila Marija.

23.

(Iz Zamladinca.)

Gole polje, sama detelina,
 Nju mi ženje gizdava devojka,
 Kaj našela, 'se pod konje dela:
 Pite, ječte, mega braca konji,
 Ar budete dalko putovali
 Čez toj polje, polje je široko,
 Čez tri gore, gore su visoke,
 Čez tri vode, vode su gliboke.

Pazi: Kedar se poje, pojó se od vsake vrste štiri slovke po dvakrat, za tim pride druga polovica, ki se tudi ponavlja toda s predstavljenim ojoj, n. p.

Gole polje gole polje
 Sama detelina
 Ojoj, sama detelina . . .

24.

(Iz Zamladinca.)

Oj trnina trnina
 Moja ženka gizdava,
 Kupil sem joj pečicu
 Neče je nositi . . .

Pazi: Tako se poje vse dalje, da se v tretjem verzu menja obleka:
 kupil sem joj opleček,
 " " " rubačku,
 " " " fortušec,
 " " " čížmice,
 " " " kraljušec,
 " " " baršunčec,
 " " " privesčec,
 " " " lajbečec,
 " " " pojasčec,
 " " " pantličec,
 " " " zobunčec.

S v i b n o .

(Spisal J. P - k.)

Če si bil, dragi bralec, kedaj na visokem Kumu, ki stoji na meji med Štajerskim in Kranjskim ter si ogledoval odtod reke in goré, mesta in vasi, ki so se vrstile pred teboj na vseh štirih vetrovih, zapazil si gotovo tudi na južni strani pod goró na golem, skalnatem hribu razvaline starega gradú, ki se mogočno dvigajo proti nebu, kakor bi hoteli ti ostanki opomniti gledavca: Glej, brate, mi edini oznanujemo še nekdanjo slavo in mogočnost tega gradú, vkljub ostremu zobu nemilega časa, ki nam žuga pogin. — Spodaj pod gradom pa si videl prijazno cerkvico z belim zvonikom in krog nje nekaj hiš. To je Svibno, nemški Scharfenberg.

Za Valvazorja je bil tu še trg in tudi ljudje so mi pripovedovali ondi, da je bila svibenska vas nekdam zeló velika, da jo je pa poznej Turek razdjel in ljudi pomoril ali pa v sužnost odpeljal. — Ko sem namreč lansko jesen po Dolenskem popotoval, mudil sem se nekaj časa tudi v Svibnem pri svojem prijatelju. Neko nedeljo večer, ko sva sedela pri Hribarji, prav pridno grozdje obiraje, in smo se jeli o tej reči meniti, pogladijo oče Hribar svoje svetle irhaste hlače ter pravijo moški: „Naša vas je bila nekdam imenitna, nikjer ni bilo toliko rokodelcev, stavim da po vsem Dolenskem ne, kot tukaj. Še sedaj se imenuje le-uni breg pod cerkvijo „Malaria“, ondi so bili menda sami „malarji“. — Pa naj si je že bilo tako ali tako, jaz se ne bom pričkal s Hribarjevim očetom, ker so mi dali grozdja; če se pa nekoliko pobahajo s svojo vasjó, jim pa tudi ne smemo zameriti; kajti vsak beráč svojo mavho hvali.

Da se pa pri Hribarji preveč ne zakasimo, pustimo še tisti bokal vina, ki so ga oče obljubili, in oglejmo nekoliko razvaline, ki se vzdigajo pred nami.

Po ozki poti, ki je bila nekdanj grajska cesta, pridemo do skalnate stene, v katero je vsekán vhod v grad. To je bila tudi edina pot, po kateri se je prišlo v grad, kajti na severni in vzhodni strani je hrib tako strm, in skalnat, da še koza ne pride po njem. Zidovje je že večidel razrušeno, le na južni strani še stoji visoka debela stena, ki vedno žuga na cerkev zvaliti se. Sredi grada na dvorišču je bil vodnjak, ki pa je sedaj popolnoma zasut; na vzhodni strani je bil še drugi, v katerem je bila za Valvazorja še voda, sedaj pa je tudi že zametan s kamenjem. Ob Valvazorjevem času je še tudi stalo kapelino zidovje, na katerem so se poznale še nekatere slike.

Ta grad je bil dedina svibenskih grofov. Sezidal ga je Arnulf svibenski, ktereга prededje so bili Franki, 928. leta, da bi obranil tedajšnje nemško cesarstvo divjih Madjarov, ki so pridrli za cesarja Henrika I. v slovenske dežele. Svibenski grofi so dolgo gospodarili v tem gradu, njih rod se je razširil daleč po svetu, eden teh grofov je bil celó bolgarski kralj; tudi gállenberški grofi so bili te rodovine.

1293. leta napovesta grof heinburški in grof freiburški koroškemu vojvodu Majnhardu vojsko. Ker pa sta bila sama preslaba, iščeta pomoči pri svibenskem grofu Vilhelmu, ki jima jo tudi obljubi, čeravno sta bila z Majnhardom prej zeló prijatelja in mu je ta mnogo dobrega storil. Majnhardov sin Henrik pošlje svoja vodja Henrika Tald-a in Konrada Aufensteinskega sovražni četi nasproti, in pri nekem gozdu med Grebinjem in Veisenekom na Koroškem se prične boj. Majnhardovi so zmagali in mnogo sovražnikov vjeli; Konrad Aufensteinski tudi Vilhelma Svibenskega smrtno rani. Videti, da se mu bliža smrtna ura, pokliče k sebi Konrada, ki je bil njegov stric, ter mu da dragocén prstan, rekoč: „Aufensteinec! dokler bodeš nosil ta prstan pri sebi, ki mi ga je podarila nepoznana deklica v svibenskem gozdu blizo zlate gorice, které nisem potem nikdar več videl, ter bodeš svojemu gospodu pokoren, dotlé ne bode ti manjkalo niti časti niti bogastva!“ to rekši umrje.

Kar je svibenski Konrad pripovedoval, to se je vse na tanko spolnilo. Ko se namreč Aufensteinski 1296. leta spunta zoper svojega vojvoda, ga ta premaga in vjame ter mu odvzame vsa posestva. Z njim je poginila aufensteinska rodovina.

Po smrti svibenskih grofov je prišel ta grad avstrijskemu cesarju v last. Ko pa je napočila nova doba ter je iznajdba strelnega prahú prejšnjo moč trdno sezidanih gradov uničila, tedaj so tudi ta grad, ko nepotrebno reč, prepustili nemili osodi.

Poznej so postavili blizo cerkve nov gradič z lepim vrtom, ki pa je dandanašnji tudi že razrušen, samo ogel zidu še kaže, kje je stal. —

Tikoma pod starim gradom stoji cerkev, sezidana na strmi skalni, posebno zvonik je videti, kakor bi bil iz tal zrastel; od daleč

človek celó ne razloči, kje skala jenja in se zidovje prične. Postavil je cerkev svibenski grof Pavel 1324. leta, kakor se vidi iz sledečega napisa: „Hoc opus fieri fecit Paulus de Schärffenberg, sub anno millesimo tringentesimo vicesimo quarto, in Feria S. Leonhardi.“ — Svojega duhovnika je dobila še le 1543. leta, kjer je bil prvi fajmošter Matija Stamicar. —

Čemur sem se v Svibnem najbolj čudil, to je bil farovž, ki stoji pri gozdu dobro četrť ure od cerkve. Kdo so bili tisti gospod, ki so tako daleč od cerkve farovž sezidali, tega nisem mogel zvedeti; gotovo so bili kak samotoljuben mož, ki niso hoteli poslušati vinjenih Svibenčanov, kedar so prišli v jesenskih večerih iz svojih zidanec domú. 1646. leta so sezidali zraven farovža majhino kapelico, kjer se ob delavnikih maša bere in tudi krščuje.

Toliko tedaj o svibenskem gradu in cerkvi. Tudi okolico bi bolj na tanko popisal; ker pa v tem hribovitem kraji ni nič posebno znamenitega, razun vinskih goric na solnčni strani, prihranim si to opravilo za kak drug čas, kedar bodem zopet popotoval po teh krajih in mi Svibenčani pripravijo kaj boljšega vina, nego je bilo lansko, da dobom kaj boljšo domišljijo, nego sem jo imel takrat, ko sem ogledoval njihovo okolico.

Národne stvari: priče, navade, stare vere.

(Nabral in razglasil M. Valjavec.)

Dostavek k XI.: Pozoj. (str. 309 in 310.)

(Dalje.)

5. Poklem, gda je bilo više ljudi na zemlji, onda je bog više vilih poslal na svet, da paziju na ljudi, da ne bi grešili, kak im je prvi človek zagrešil, i one su pazile na ljudi jako, i poslušali su je i bili su im pokorni. Ali poklem je bilo se više i više ljudi na ovem svetu, pak su vile i decu žensku sebi zvale i med sobum su ju vučile, kak se moraju vladati. Nu ove vile brale su med se vre odrasle pucice i pazile su na nje. Ali za nekuliko stotin let su si bile zele jednu pucicu med se jedne nesramne ženske pak su ju vučile, kak se mora vladati i više put su joj rekly, da naj ne bô tak razvuzdana, kak nejzina mati. Ova pucica ih je poslušala gdagda, ali gda je bila malo vekša, mati joj je više put rekla: kam ti ideš med one žene? em ti to nisu poštene žene i one te nikaj dobro ne vučiju, ti ostani doma a ja te bôm sama vučila bolje neg one; ti ne smeš više nikam iti, neg ti budi doma. Ipak je išla išče jemput me nje (med nje); nu vile su vre znale, kaj joj je mati pripovedala i kak se je bila vre pokvarila in na zlo obrnala. Vile su ju pitale, kaj joj je mati pripovedala i zakaj je nje špotala. Pucica im nê dugo štela povedati, ali im je morala, ar su ju pritrucale, i povedla im je se. Gda im je se povedla, onda su njoj počele vuka klepati,

da zakaj ona poslušne svoju mater, pa kaj bô i ona tak razvuzdana kak joj je i mati, pak zakaj je rekla pred materjom, da više ne bô išla me nje. I počele su ju špotati i njoj pripovedati, da se bô sk...ala i da bô imela fota. Njoj je bilo jako žal, kaj su joj to govorele i kaj ž njom gospodariju, pak im je rekla, da ne bô više štela dojt i da više neće biti me njimi, i riftek je nje ostavila i nê štela iti više me nje. Nu kak je ostavila vila, nê nikaj več marela za one reči, koje su joj prvo višeput vile povedale, kak se mora ponašati vu svojem divojačtvu i kak se mora jedna divojčica zadržavati, ako hoće biti srečna i poštena; a one su joj najviše to govorele, da naj bô krepostna i bogaboječa divojčica a poklem i žena ako odide denes zutra zámôž, pak ako joj bog decu dâ, naj ju pošteno vuči. Ona im je 'se to prvo obečala, ali onda, gda je štela oditi izmed njih, samo je kimala, ali su joj vile ipak lepo i dobro prodečtvo napravile. Niti dve leta nisu prošle, vre se nê svojega reda držala: dok je bila išče puca, zanosila je dete i gda je porodila fota, onda su ju druge poštene žene pokrile pak su joj počele na glavu pluvati i nju špotati: kak se je svojega reda držala, da se to ne pristoji puci, da fota ima; i zaklele su ju i rekle su joj: ti samesodna bôš navek nesrečna a nigdar srečna, i mi smo čule, da si bila med vilami pak si se itak sk...ala; bôš vidla, da budu vile s tebe zlo napravile, oj ti nesrečna samesodna! Nu ipak je bila ona zdrava, samo fot joj je mrl. Gda su to vile vidle, da se je jedna pucica, koja je bila med njimi, sk...ala, to im je bilo jako žal i veliki špot, ar su vile bile kakti male svetičice, a ova puca bila je med njimi pak su ju barem one vučile, kak se mora vladati i svojega reda držati. Ali vile dobre nikak si nisu dale mira, da bi ta samesodna tak ostala na svetu, i da i druge poštene pucice na zlo napela i da je bô 'se pokvarila. Onda su se jeno tri odpravile pak su išle pred samoga boga tužit ovu samesodnu i prosile su ga, da bi ju kaštigal, zakaj im je špot napravila i da bô 'se druge poštene puce i divojčice pokvarila. Gda su vre 'se pred dobrim bogom povedale, onda im je rekel sam dobri gospodin bog: vezda vidim, da ste mi dobre pazitelice nad ljudmi; ja sem to 'se videl i to 'se znam, kaj se je pripetilo z vami, pak vam prepušćam takovu kaštigu na tu samesodnu, kakovu goder vi hoćete joj dati. One su ga mām onda prosile, da bi one najrajši, da bi se takova samesodna 'topila i da bi naj ž nje postala nekakva vodena zver, koja bi tak dugo živela, kak dugo bô i sam svet živel i da bi se takove živine legle vu velikih vodah, vu kakovu bi se ova samesodna preobrнала. Gda su ove tri vile nazaj došle na svet med svoje druge vile, one su im 'se povedle, kak su i kaj su napravile pred gospodinom dobrim bogom. Mām su on večer skupile se na svoje mesto i imele su gošćenje pak su se dogovarjale, kak bi ju znale kaštigovati, da se viša nijena ne bi podufala to včiniti pak su se dogovorele, da ju budu vu takovu grdu stvar preobrnale, da se je budu ljudi plašili i da bô za navek vu velikem bereku i da se budu takaj takve zveri legle i da budu štele jesti žensko meso a najbolje žensku decu i da se budu ljudi

sečali, da je postala samesodna pozoj; pak su rekly, da bô tak najbolje. Pozvale su onda ovu samesodnu med se, ali prvi put nê ona štela iti me nje. Za tim su poslale po nju tri vile i one su ju komaj dopelale med se. One su ju počele špotati i na nju pluvati: zakaj si nam špot napravila? kaj ti mi nismo puno i puno pot povedale, kak se mora jedna divojčica vladati i svojega reda držati, a ti beštija si se sk . . . ala, bôš vidla, kaj ti mi napravimo, da nas nisi štela posluhnati. Ali ona je imela dugši jezik nego koza rep pak im je onda rekla: pak kaj vas je briga za me, ako sem ja vezda samesodna i ako sem imela fota? em mi je mrlj; pak kaj zato, ako bôm baš išče jednoga imela? em si ga bôm ja sama hranila. Pak kaj je vas briga zame? ja sem bila med vami, ali me ne bô nigdar više med vas. Ako mi nete dale mira, ja vas tak zašpotam, da nete imele kam gledeti; najte se vi bojati, nê je ni moj jezek zaraščen, da ne bi mogla govoriti; samo mi ne dajte mir, bôte vidle taki, kaj bô s toga. Gda im je tak srdito govorila, štela je nje vu strah pobrati i prek nikaj nê nje poštuvala, neg je nje išče dobro zašpotala. Na to su se i vile razsrdile pak su joj i one počele v uha klepetati i govoriti: pak kaj ti misliš, kaj smo mi i kaj si ti: Ti si se sk . . . ala i sem pucam poštenem si špot napravila, pak išče veliš: pak kaj zato, ako bôš išče više imela fotov. Ne bôš više nigdar nijenoga imela na ovom svetu; mi te bumo zaklele i postaneš takova zver, kakvu išče nigdar nigdo videl nê, i na tvoju peldu, na kakvu te mi bumo obrnale, budu se vu velikem bereku legle zveri, i tebi velimo: odhajaj od nas za navek vu berek, gde se bôš vodom hranila in navek bôš jezna za človečim mesom ali ga ne bôš dobila i svoju jezu ne bôš mogla nigdar 'staviti i ti bôš tak dugo živela, kak goder dugo bô syet; i tvoja pelda bô: hrnjec svinjski, glava volovska, vuha oselska, noge i krampe mačkove, peruti šišmišove i na peruti boš imela čampe, truplo konjsko, rep kačin, klove naroščeve, iz zubi bô ti plamen van išel tak svetel, kak na sem svetu žarki ogen, iz nosa ti bô se navek kadilo. I tebe bô mogel saki pošten mladenec biti i s tobom delati, kaj goder bô štel, to je samo on mladenec koj ne bô nikdar ženskom pregrešil; njemu ne bôš mogla nikaj. I takve zveri budu se legle, kakva boš ti, i one budu štele takaj jesti človečje meso; ali gda budu vre stare i škodu štele svetu delati, onda budu mogli je mladenci, koji nisu išče ženskemi nigdar pregrešili, van spelati i moriti i deti kam goder. I toje zveri budu tak mrzle, da, gda si je človek samo jeden komačec zeme v ruku, nigdar mu ne bô vruče. I navek budu takvi mladenci tvoje zveri sim i tam pudjali a i tebe samu; ti boš gospodarica najgrđe zveri berečni i boš se zvala pozoj i se zveri berečne budu se zvale pozoji, koje budu na tvoju peldu i priliku stvorjene; i išče jemput ti velimo, da boš tak ti svojim kolenom mrzla, da, gda si koj človek deno samo mali komačec pod jezek ali v ruku, ne bô ga nigdar nikaj moglo speči, pak zato budu čisti mladenci lovili pozoje i klali je pak je ljudem davali, da se budu 'ladili, a da se pak budu sečali, da si ti to činila i da je to velik greh, kaj si se sk . . . ala,

bude veliki viher tōča i dešč curel, gda goder bude koj mladenc pozoja jahal van, i onda te budu ljudi bolje kleli i proklinjali. Vezda idi vu vodu i pretvarjamo te vu takovu zver, vu kakvu smo ti povedle. Vile su ju onda zaklele i pretvorile su ju v pozoja i dende-nešni ima pozojev i ako bog hoće koju kraljevinu kaštiguvati ali koju zemlju, onda samo dâ pozoju tu vlast, da se gible, a gda se gible, onda se i celo eno mesto gible i ljudi su strahu, da je ne bi potopil i moraju mu davati decu tak dugo, dok ne dojde koj čisti mladenc i on ga ali van spela ali ga 'mori. — Zamladinec.

Pazi. ¹⁾ V prvešno vreme bili su ljudi bolje pobožni i vile su se čule skorem saki večer popevati i ljudi su onu pucu, koja se je sk . . . ala, dali 'topiti makar je bila največkšega gospona kčer ali čmelnoga bogca; to nisu suda ni pravice pitali, nego kak je koja puca fota porodila, oni su fota dali drugoj ženi 'doječtvo, a same-sodnu su mam 'topili. Tomu su bile jako puce strahu pak se nisu prvo niti štele sk . . . ati. Onda su vile pevale i spominale su se s pucami na paši. Pripovedaju, da nejma više niti sto let, kak su jenu pucu 'topili vu Furkovem dolu. Puca se je zvala Furak a on berek zval se je veliki dol in dendenešni zove se Furkov dol. Ov je pod Kalnikom izmed svetoga Petra Kalnika i Potoka i dende-nešni je tam pozoj, i berek ne presehne makar je kak velika suša i voda je o 'sakem mladu tak mutna, kak kakva gnojnica. —

Pazi. ²⁾ Pokriti ženu = metnuti joj na glavu poculicu tak kak se žene nosiju, da vsi znaju, da nê više devica. Samesodna zove se ona žena, koja prvo dete porodi, nego zamuž ide, (pravo bi bilo samoshodna, ker se o po Zagorji dostikrat spreminja v e, a h se večkrat ne izgovarja, poleg shoditi = coire), berek = močvir; hrnjec = rilec ali svinjski gobec, po Varaždinu se tudi govori hrnjarec, frntec, frntača; krampi = kremplji, čampi = mačji nohti; klove po Varaždinu tudi klêhe = svinjska vun stoječa zoba; narostec = neskopljen prasec; čmelni bogec = največi siromak.

Slovansko berilo.

I. Največa je žalost za bratom.

(Srbska narodna pesem.)

Сунце заће за Невенъ за гору,

Юнацы се изъ мора извозе,

Броила ихъ млада Ћурђевица.

Све юнаке на брой наброила,

До три нѣна добра ненаброи:

Прво добро Ћурђа господара,

Друго добро ручнога ђевера ¹⁾,

Треће добро брата рођенога.

За ђурђењъ є косу²⁾ одрезала,

А за ђеверомъ лице изгрдила,

А за братомъ очи извадила³⁾.

Косу реже, коса опетъ расте,

Лице грди, а лице израсте;

Али очи немогу израсти,

Нити срце за братомъ рођенимъ.

II. Pridnost in zanikarnost.

(Česki; spisal A. Pařízek.)

Pilnost¹⁾ a rozmařilost²⁾ uminily sobě jednakažda zvláště³⁾ pro sebe dům vystavěti. Pilnost⁴⁾ svůj příbytek⁵⁾ tak zřídila, že vchod do něho hrubě obtížný a trním zamezen⁶⁾ se spatřoval⁶⁾, vnitřek pak jeho byl nad miru příjemný a poklady⁷⁾ všelikými naplněn. Naproti tomu rozmařilost učinila přístup k obydlí⁸⁾ svému velmi snadný a přímý⁹⁾; ale vnitřní jeho světnice¹⁰⁾ tak zle spořádaný byly, že lidem tam obývajícím¹¹⁾ na zdraví a živobytí škodily. Kdo tedy v těch domech svého štěstí hledati chtěl, nesměl jen na zevnitřní vchod neb přístup do nich hleděti, něbrž¹²⁾ musel na vnitřní jich povahu pozor míti, by tudy seznal, zdali by tam štěstím čili nešťastným býti mohl. — Tak tomu i podnes jest. Pilnost¹³⁾ nám zpočátku obtížná a nepříjemná¹³⁾, pak ale libá a prospěšná: rozmařilost naproti tomu zředu snadná a lahodná¹⁴⁾, dale pak škodná a záhubná byva.

III. Prijateljstvo.

(Poljski; od K. Brodzińskiego.)

Jako cień¹⁾ słoneczny z rana

Przyjaźń²⁾ ze złym zawiązana,

Zmieni się w lada godzinie³⁾,

Przyjaźń szczerą⁴⁾ i prawdziwą

Jak wieczorny cień przybywa⁵⁾,

Paki⁶⁾ słońce nie zaginie.

IV. Ruska zemlja.

(Ruski; spisal Nađeždin.)

Широка, велика Русская земля! . . не излетаешь ея на ковръ самолетъ! не вымотришь въ тридцать три года, въ три-

I. 1) Dever; 2) lasjé; 3) izkopati, izgrebsti.

II. 1) Pridnost; 2) zanikarnost, lenoba; 3) vsaka posebej; 4) dom, prebivališče; 5) omejen; 6) videti se; 7) zaklad; 8) prebivališče; 9) lahek in raven; 10) izbe, sobe; 11) tam prebivajočim; 12) temoč, ampak; 13) neprijeten; 14) vabiven, prijeten.

III. 1) Senca; 2) prijazen (f.), prijateljstvo; 3) ura; 4) čist, iskren; 5) rasti, vekšati se; 6) dokler.

ста-тридцать глазъ ¹⁾! — излетаешь развъ ²⁾ на солнечномъ лучь! высмотришь развъ очами мѣсяца, двѣнадцать разъ ³⁾ въ годъ осматривающаго ⁴⁾ весь бѣлый свѣтъ! . . . И чего не найдешь въ ней, чего не наглядисься? — льсовъ ли дремучихъ, куда не заходила стопа человѣческая, или степен раздольныхъ, гдѣ промчались ⁵⁾ вихри народовъ? — горъ ли, упирающихся въ небеса, или равнинъ, обхватывающихъ полъ-земнаго шара ⁶⁾? — величественныхъ ужасовъ ⁷⁾ съвера, или сладострастныхъ прелестей ⁸⁾ юга? — сокровищъ ⁹⁾ Европейской образованности, или чудесъ Азіятскаго волшебства ¹⁰⁾? Все въ ней есть! Ни въ чемъ нѣтъ недостатка ¹¹⁾! . . .

Književni obzor.

Národní koledar in letopis Matice slovenske za leto 1867. *Izdala in založila Matica slovenska v Ljubljani. Natisnil J. Blaznik.* — Národní koledar, s kterim je Matica z dvema drugima knjigama vred nedavno svoje ude razveselila, razpada v tri oddelke. Prvi „koledarski del“ obsega navadno pratiko z raznimi koledarskimi vestmi, kakoršne se sploh nahajajo po večih koledarjih. V drugem delu „letopisu“ je zapopadena zgodovina naše Matice od njenega začetka t. j. 4. februarja 1864 do 1. julija 1866 in pa imenik matičinih udov v tem času, kakor družbin po raznih dekanijah sestavljen, da se moreš na prvi pogled prepričati, po katerih stranéh naše domovine si je doslej pridobila največ podpore. Po tem imeniku je štela Matica 941 udov, med njimi 370 ustanovnikov; od poslednjega občnega zbora sem pa se je število matičarjev že lepo razmnožilo in še vedno raste, kar so bile zadnje knjige razposlane. To bodi Matici častno pričilo, da so Slovenci ž njeno sedanjjo delavnostjo zadovoljni, ob enem jej pa tudi kaže pot, kako naj ravná, da si v najkrajšem času vse omikane Slovence za ude in podpornike pridobi. Po proračunu za tretje leto (t. j. od 1. julija 1866 do 1. julja 1867) sme Matica za izdavanje knjig že 1635 gl. potrošiti; razni drugi stroški iznašajo 519 gl. — Najimennitniši del cele knjige pa je tretji „podučni in zabavni“, ki obsega v lepem izboru sledeče večje in manje sestavke: Črtice o koledarji in pratiki“; (posebno zanimiva zgodovina koledarja ali pratike) od nevtrudljivega matičinega tajnika A. Lesarja, „Drobtinčica o omiki oziroma na slovenske učenjake“ in „Modrišče“ od B. Raića, „Narodno-gospodarska razprava o davkovstvu“ od L. Ročiča, prevod iz Triglava: „Poklanjanje dedinskim kranjskim vladarjem“, „Kako fotografi delajo podobe“ od dr. J. Bleiweisa, mnogozaslužnega vrednika pričujočega Koledarja, „Družba sv. Mohora“, jako lepo priporočilo Mohorjeve družbe od J. N., „Nekaj iz družb. živ-

IV. 1) Oči; 2) razum, ako ne; 3) krat; 4) ogledovati; 5) vihrati, mimo dirjati; 6) kroglja; 7) strahoba, strah; 8) mik, lepotija; 9) zaklad; 10) čarovnija; 11) pomanjkanje.

ljenja štajerskih Slovencev“ od Dr. Trstenjaka, „Kosilo pri raznih narodih, posebno pri Grecih in Rimljanih“ od I. Macuna in starodaven vrbovski igrališčni rokopis: „Kako si je Vrbovčan svojeglavno ženko poboljšal“, ki ga je našel in razglasil Vicko Dragan. To zanimivo gradivo je skozi in skozi pisano v čisti, lahko umevni besedi, da jo tudi priprosti Slovenec lahko ume; tudi vnanja oprava je jako lična, da se mora vsakemu prikupiti, komur v roke pride. Naj se razširi ta lepo vredovani koledar po vseh slovenskih straneh, kar se gotovo zgodi, če se bo našel po vseh slovenskih mestih na prodaj. Cena mu je 80 nkr.

S koledarjem vred je razposlala tudi knjigi „Vojvodstvo Kranjsko in Koroško“ v zemljepisnem, statističnem in zgodovinskem pregledu, ki ste obé velike znanstvene cene. Tudi v teh dveh knjigah je beseda lepo olikana; prva se próda po 40, druga po 30 nkr. Sklepamo kratko naznanilo s srčno željo, da bi Matica vsako leto tako obilnega sadú obrodila in se od leta do leta bolj množila in razraščala. Da bodo pa njene knjige lože našle pot med ljudstvo in čedalje več udov privabile, zdi se nam neogibna potreba, da bodo tudi po enaki ceni in po vseh mestih na prodaj, v katerih Slovenci prebivajo. Res je bila Matica naznanila, da utegne matičine bukve vsak knjigar na prodaj dobiti, vendar dvomimo, ali je veliko knjigarjev po nje pisalo, sosebnó za to ne, ker se jim ne dajejo v redni knjižni kupčiji povsod navadni odstotki; tudi se mi Matici ne zdi na dobiček, da se razprodaja samo enemu knjigarju izroči, kakor sem se pri družbi sv. Mohora sam prepričal. Kakor hitro smo bili pri družbi s pozameznimi knjigarji po slov. mestih v zvezo stopili, razprodaja se družbinih bukev vsako leto 4—5krat več ko poprej, da si ravno smo dajali g. Leonu po 30 %, zdaj pa vsacemu le navadnih 25 %. Kakor hitro torej kaka nova knjiga na svitlo pride, naj jo pošlje Matica nekaj iztisov z navadnimi odstotki posameznim knjigarjem na ogled in prepričala se bode, da si bodo njene bukve lože našle pot med ljudstvo in torej tudi več dobička dale ko doslej. Naj prevdari sl. odbor ta na lastno skušnjo utrjeni nasvet!

Cvetnik. Ravno kar se je razposlal I. del „Cvetnikov“ v II. nekaj popravljenem natisu. Oblika mu je nekaj večá kot prvemu natisu in za šolsko rabo pripravniša. Steje na 176 straneh 136 manjih ali večih spisov raznega podučnega in kratkočasnega zapopadka in veljá, trdo vezan, po vseh bukvarnicah 74 nkr. — Pri tej prilóžnosti se daje na znanje, da izide II. del tega berila v teku prihodnjega leta; v njem se bode napredovalo, kar se je v prvem pričelo. Ker pa naša literatura ni prebogata z raznim, mladeži nižih srednjih šol primernim slovstvenim blagom in da postane berilo v resnici verno zrcalo vse književne delavnosti slovenske — sicer bi imelo le malo veljave, — zató se ponižno vabijo vsi slovenski pisatelji, da pošljejo tudi za II. del pripravnih spisov o raznih predmetih. Vsi sestavki naj bodo kolikor je mogoče prav zanimivi in jedernati po obsegu in po besedi; zraven pa ne preobširni (najbolje 1, 2, 3 tiskane strani) in lahko spregledni, da je bode dijaška mladež brez vse težave umela

in na svoj prid obračala. Razni pesemski izdelki, vsakovrstne pripovedke in prilike z nravnopodučnim jedrom, zgodovinski in prirodopisni obrazi, popisi raznih krajev in narodov ter njihovega življenja, naravoslovni in razni drugi podučni spisi — v vezani in nevezani besedi — bodo zaželeni tudi za II. del; pošljejo se pa naj vsaj do konca meseca januarja, da delo še pred začetkom novega šolskega leta izide. Da se gg. pisateljem njih trud nekoliko povrne, plačala se jim bode tiskana pola izvirnih, še nikjer ne tiskanih sestavkov po 20 gld., v vezani besedi pa po 24 gld.; za prevode in proste predelave iz drugih jezikov se bode pa plačevalo po 12 gld., kakor hitro delo na svitlo pride, kar se meseca vel. travna ali rožnika zgodi. Naj pride v ta namen od vseh strani obilno pripravnih spisov!

* Bronislav Zaleski je izdal v Parizu — kakor piše Včela — prekrasno delo s 24 mojstrovskimi podobami lastnega dela pod naslovom: „Življenje v stepi Kirgiski“. Obseg tega spisa, pa tudi podobe so vredne občne pozornosti. Zaleski je Poljak, ki je bil v kirgisko stepto prognan. Devet let je tam preživel in peš in jež stepto na vse strani prehodil. V izbornih obrazih nam slika ljudi in naravo; vidimo brezkončno stepto, oživljeno samo z velblodi, jurtami in kočovniki; kažejo se nam močali, gole skalnate stene, ruska trdnjav Novo-Petrovsk in aktanske gore. Nahajajo se v tem delu tudi nekatere narodne pesmi, pravljice in pripovedke kirgiske, katerih obseg je Evropejcem popolnoma nov.

* V Krakovu je začel v mesečnih zvezkih izhajati izvrsten časopis za literaturo polsko pod naslovom „Przegład polski“, kateri zavzame gotovo prvo mesto v polski časopisni književnosti. Doslej so prišli 4 zvezki na svitlo, ki obsegajo obilo jako zanimivega gradiva. Nahaja se tu zgodovinsko delo V. Golemberskega, „Alexandr I. wobec sprawy polskiéj na kongresie wiedeńskim“, prevod Mickievičeve drame „Konfederati baršči“, ki jo je francoski napisal, izvrstna prestava iz Odiseje od L. Siemenskega, Gordonov potopis v Ameriko, lep krasosloven sestavek „Granice komiki“ od V. Lozinskega itd. Vsak zvezek ima tudi obširen političen, igrališčen in literaren pregled. Vrednik je temu izvrstnemu časniku St. Košzmian.

* Z novim letom začne v ruskem jeziku nov mesečnik pod naslovom: „Vsemirnyj trud“ izhajati. Obsegal bode romane, novele, humoristične pripovedke, dramatična dela ter razne učene in kritične razprave. Vrednik mu bode M. Chan. Za prve zvezke so pripravljene romani „Podzemnyj chod“ od V. Krestovskega, „Samoupravci“ od A. Pisemškega in „Principy i idealy“ od Soloveva, dalje novo dramatično delo „Car Vasilij Ivanovič“ od Ostrovskega itd. Glavni podporniki mu bodo Pisemski, Krestovski, Ostrovski, Solovčev, Lochvicki, Pleščev, Dmitrijev, Milujkov — vsi jako sloveči pitatelji in romanopisci.

* V Sarajevu se tiskajo „Bosanske narodne pesme“, ki je je zbral T. Petranevič, jeromah in glavni učitelj srbske šole v Sarajevu. Knjiga bo imela 13 tiskanih pol in veljala 1 gld.

Besednik.

Iz Celovca 20. vinotoka. — Celovške šole so se pričele 15. dne m. m. Število učencev na gimnaziji se je proti prejšnjim letom zopet nekaj razmnožilo, število realcev pa nekaj zmanjšalo; prvi razred realkin šteje letos samo 57 učencev; vseh vkup pa je blizo 200. Sosebno malo je med njimi Slovencev, ki se rajši v gimnazijo obračajo. Kar se tiče slovenskega nauka, ostalo je za zdaj še vse pri starem, uči se namreč slovenščina v štirih oddelkih, v vsakem po dve uri, kar močno ovira zaželeni napredek. Po nasvetu podpisanega vrednika je prišel za namestnega profesorja slovenskega jezika naš visoko cenjeni pesnik A. Umek, ki uči mimo slovenščine tudi grščino v III. in nemščino v I. razredu. Trdno se vendar nadjamo, da se kmalo odpravijo ovire in tudi slovenskemu uku odmerijo ure, ki mu gredó po sedANJI učni osnovi, ker se je zadnja leta število slovenskih učencev že tako razmnožilo, da ni več mogoče učencev iz dveh razredov vkup v enem oddelku vspešno podučevati. Nočemo tu preiskovati, kaj je bilo g. ravnatelja nagnilo, da je pustil spet vse pri starem; sicer pa gre slava in čast od vseh koroških Slovencev prečastitemu g. prelatu za njegovo pripravnost, slovenščini dati, kar jej gre in zanjo priskrbeti, če tudi z večimi stroški, sposobnega učitelja, ker podpisanemu pri mnogih njegovih opravkih ni bilo mogoče, ta nauk še dalje na gimnaziji oskrbovati. — Pri tej priložnosti dajemo Slovincem na znanje, da je postal naš visoko spoštovani domorodec in slov. pisatelj, g. prof. o. Karol Robida prednik ali superior sl. benediktinskega samostana v Celovcu. Kdor pozná moški značaj in nenavadne vednosti tega za pravo omiko šolske mladine in za vse dobro vnetega učenjaka — vsak, bodi-si Slovenec ali Nемец — je iz srca vesel, da se je njemu kot najvrednišemu podelilo to častno mesto.

Iz Ljubljane. (*Vesele prikazni v narodnem življenji meseca oktobra 1866.*) — c — Koga ni razveselila dolga vrsta novih Matičnih udov, ktere je svetu razglasil 42. list naših „Novic“? Izmed njih je posebnega spomina vreden karlovški trgovec g. Val. Pleiweis, ki je ustanovnik plačal za tistega dijaka kranjske gimnazije, ki je v slovenščini najizvrstniši. Tudi g. dr. Orel je lepo misel sprožil s tem, da je svojo rojstno vas na svoje stroške vpisal v Matico; našel je že dva posnemalca. — Tudi Mohorjevemu društvu se menda mnogo novih družnikov vpisuje v zapuščeni ljubljanski dekaniji, o kateri skoro ni dvoma, da jih bode dala nad tristo, zlasti dijakov pričakujemo mnogo več od lani. — Slava tistim štirim gospodičinam domoljubkam, ki so se zbrale v ta namen, da se bodo temeljito učile slovenskega jezika. Da bi se jim še več pridružilo jih! Pa tudi našim gospodičem, zlasti mlajšim vradnikom, ne bi škodovala enaka združba o dolgih zimskih večerih. Šolski naši mladeži, gimnazijalni in realni, ki se ravno zbira za novo šolsko leto, pa iz vsega srca priporočamo, da se letos s pravim veseljem in resnobno voljo poprime

svoje materinščine. — Razveselila nas je kupčijska naša zbornica, da je gg. Horaka in Debevca, prava narodnjaka, izvolila za svoja deželna poslanca. — Razveselil nas je vrli naš „Sokol“ s svojo izvrstno besedo, ki jo je v spomin svoje obletnice 21. t. m. dal v čitalnični dvorani; veselje nam prešinja srce za nedeljo 28. t. m. napovedana beseda, katero naša čitalnica napravi v ta namen, da se dobrovoljna vhodnina obrne v to, da se kupi blagó, iz kterega bodo, kakor lani, milosrčne gospé in gospodičine tudi letos delale zimsko obleko ubogim otrokom, kterim se bode razdelila o božičnih praznikih. Iz tega vsaki, ki ni slep, lahko razvidi, da rodoljubje, katero je čitalnici geslo, ni prazna beseda na nobeno stran. Nikakor ne dvomimo, da bode znesek te besede zdatna pomoč blagemu početju.

Narodopisna razstava v Moskvi. Prihodnje leto se napravi v Moskvi meseca vel. travna velika ruska narodopisna (etnografična) razstava. Da bode ta razstava kolikor je mogoče popolna in zanimiva za ves slovanski svet, obsegala bode narodopisne znamenitosti vseh slovanskih plemen. Ker nam zavoljo pomanjkanja prostora ni mogoče natisniti vsega vabila za to razstavo, zato obračamo pozornost naših bralcev na popolni razglas po „Novicah“, ki se nahajajo v rokah vsacega slovenskega rodoljuba. Zaželévalo se pa za to razstavo mnogovrstna narodna obleka slovanskih rodov in razni predmetje njihovega domačega življenja: kipi in obrisi slovanskih hišnih poslopij z raznim pohišjem; dalje doprsne ali cele slike in fotografije, mumije in mumificirane glave raznih plemen, čepinje, kostnjaki in razno orodje iz razkopanih mogil. Posamezne reči se pošiljajo do konca tekočega leta na Dunaj z nadpisom: Vis. častiti g. M. Rajevski, protopop pri ruskem poslanstvu na Dunaji (Wallfischgasse Nr. 3). — Ni dvomiti, da se vdeležijo po zgledu drugih slovanskih plemen tudi Slovenci te imenitne razstave; saj imamo dosti gradiva za njo sosebno iz Dolenskega, Primorskega, iz Zilske doline itd. Lepa prilika se nam ponuja, da razkažemo po tej razstavi življenje našega naroda vsemu slovanskemu svetu!

* Slavni česki domorodec in lastnik sloveče odgojilnice na Dunaji g. Bilka je bil pred nekaj časom razpisal 100 gld. za prvo častno darilo najboljšemu českemu abecedniku. To darilo je bilo prisojeno slovečemu šolnikarju g. Rezaču, nekdanjemu poslancu. Za tisk tega izvrstnega národnega abecednika z obrazki je pa daroval imenovani rodoljub še po vrhu 800 gld. Temu vrlemu domorodcu, ki je že mnogo na tihem storil za slovanstvo, gre tudi od nas Slovencev čast in hvala, ker je njegova šola in odgojilnica na Dunaji prva, v kateri se bodo učili učenci, kakor je bilo óčitno razglašeno, razun drugih jezikov slovanskih — tudi po slovenski, če bodo to zahtevali starši kakega učenca.

* Kar se je vseučilišče v Pešti skoraj popolnoma pomadjarilo, zapušča je čedalje več učencev slovanskega rodú. Nedavno se je spet bralo v časnikih, da je zapustilo okoli 80 slovaških učencev to učilišče in se v Prago podalo nadaljevat svojih nauk.

* Knjižnica slovanske Besede se lepo množi; že šteje okoli 800 lepo vezanih knjig iz raznih slovanskih narečij in se razposujejo deležnikom brez kake posebne plače na dom. Dijaki plačujejo kot deležniki vsega vkup samo po 50 nkr. na mesec. Kako lepa prilika slovanskim učencem dunajskega vseučilišča, da se po praktičnem potu seznanijo z raznimi slovanskimi narečji.

* Dika jugoslovanska, prevzv. škof J. J. Strosmajer je poklonil o tristoletni svečanosti jugoslovanskega junaka Zrinjskega 50.000 gld. v temeljitev jugoslovanskega vseučilišča v Zagrebu, kterege je južnim Slovanom, kar se je vseučilišče v Pešti pomadjarilo, neogibna potreba. Bog daj, da obrodé neizmerne žrtve visokega vladike za vero in dom kmalo od vseh Slovenov živo zaželeni sad!

* Visoko spoštovani rodoljub g. J. Gorup v Trstu si je naročil na svoje stroške 50 iztisov našega izvrstnega političniga lista „Slovenca“, da ga vredništvo razpošilja siromašnim slovenskim učiteljem, ki si ga ne morejo sami naročiti, pa bi ga radi prebiral. Slava in čast vrlemu rodoljubu za njegov prelepi dar! Da bi se našlo več enacih podpornikov našega slovstva, kakor sta častita gg. J. Gorup in J. Kalister v Trstu!

* Nj. veličanstvo presvitli cesar je zaukazal, da se preosnuje brnska tehnika in da se ustanovi v Olomucu in v Brni niža gimnazija s češkim podučnim jezikom. Ta ukaz je vse Slovane močno razveselil. Upati je, da se ravnopravnost obeh deželnih jezikov tudi na praškem vseučilišču v djanji izpelje.

Imenik čast. gg. naročnikov. Za celo leto so dalje plačali: 301. Gr. Somer, normalni učitelj v Celovcu; 302—3. S. Žepič in M. Valjavec, kr. gimn. profesorja v Varaždinu; 304. Ivan Kukovec, odv. sestavljavec v Ljutomeru; 305. Fr. Centrih, bogoslovec v Celovcu; 306. J. Jančar, učitelj v Katinari; 307. J. Trstenjak, kapl. v Vojniku; 308—11. K. Mihor, Fr. Fuger, F. Valušnik in A. Šercer, gimn. učenci v Celovcu; 312. Val. Bernard, kapl. v Selcah; 313. Ant. Lenasi, kapl. v Logancu; 314. Fr. Zagar, kapl. v koč. Reki; 315. Fr. Kepec, kapl. v Kolovratu; 316. Val. Pečnik, kapl. na Vačah; 317. Jož. Jaklič, kapl. v Loškem potoku; 318. sl. bogoslovna knjižnica v Ljubljani; 319—27. Fr. Schweiger, Mih. Saje, Ad. Pogorelec, Jan. Kobilica, Fr. Černalogar, Jan. Pintbach, Vek. Pirc, Fr. Stupica, bogosl. ljubljanski; 328. o. Engelbert Vovk, franciškan.

Naznanilo zastran cvetja.

Cvetja 31. zv., ki bo obsegal nadaljevanje „Desetega brata“ izide okoli srede tekočega mesca. Kdor hoče izmed čast. gg. dijakov z 31. zv. na novo med naročnike stopiti in si tudi prvih 7 pol tega prelepega romana želi, naj pošlje za-nje samo 20 nkr. Celi roman bo obsegal okoli 18 tiskanih pol.

Vredn. sl. Glasnika.

Listnica. Sl. Sloveniji v Gradcu: Bukve so se g. dr. Muršecu poslale; g. J. Š. S časom se porabi; g. J. K. Nekterim poslanim pesmam manjka še potrebne godnosti, da bodo za natis.